

IC|25

2024

Informe

Radiografia de la professió
de la crítica d'art i del
comissariat

Co NC A

Consell Nacional
de la Cultura i de les Arts

Generalitat
de Catalunya

Sumari

3 Introducció

4 Metodologia

6 Perfil sociodemogràfic

Sexe i edat

Lloc de naixement i residència actual

10 Formació

Nivell d'instrucció i formació específica duta a terme

Valoració de la formació específica realitzada

17 Perfil professional

Anys d'experiència i nivell de dedicació a la professió

Tasques desenvolupades, remuneració i territori on es duu a terme la professió

Procedència dels encàrrecs i tipus de relació que s'estableix amb l'agent

contractant

30 Aspectes econòmics

Nivell d'ingressos i procedència

Capacitat econòmica

Pràctiques contractuals

40 Col·laboracions i espais

Espai de treball

Col·laboració entre professionals

Pertinença a associacions

47 Percepció sobre la professió

Percepció sobre el sector i la professió

Satisfacció amb la professió

Propostes per a la millora del sector

Bones pràctiques per enfortir el sector

Males pràctiques a Catalunya

Principals reptes del sector

55 Conclusions i recomanacions

60 Annex. Qüestionari

Introducció

L'estudi que es presenta a continuació és una diagnosi o radiografia de la professió de la crítica d'art i del comissariat que pretén recollir i ordenar, per primera vegada a Catalunya, la situació d'aquesta professió i els factors que intervenen en el seu desenvolupament.

L'Associació Catalana de la Crítica d'Art (ACCA) posa de manifest les importants mancances que hi ha a la professió, principalment vinculades a la precarietat i a la pèrdua de centralitat en el món de l'art. En aquest sentit, cal recollir informació que permeti respondre, entre d'altres, preguntes com: quanta gent viu de la crítica d'art? Viuen més de l'àmbit privat o de les administracions? Com s'està adaptant el crític d'art a la situació canviant del món actual?

Per donar resposta a les inquietuds manifestades s'ha fet aquest estudi que constitueix una primera aproximació a la realitat dels professionals que es dediquen a la crítica d'art o el comissariat per tal de conèixer-ne el perfil i les condicions laborals, així com la seva percepció sobre el sector.

Els principals objectius de l'estudi són:

- Conèixer o prendre consciència de l'estat de professionalització de l'ofici i també de les condicions laborals i sociològiques en què es duu a terme la professió.
- Proposar accions per millorar la professionalització d'aquest sector estructural de les arts visuals al país.

Aquest estudi disposa de l'antecedent *Cartografia dels artistes visuals*, estudi que la Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya (PAAC) va promoure l'any 2017 amb el suport del Departament de Cultura.

Metodologia

La metodologia de l'estudi consisteix en una aproximació quantitativa basada en les dades recollides a través d'una enquesta en línia.

L'univers d'estudi està conformat per les persones que, de forma professional, es dediquen a la crítica d'art i del comissariat de Catalunya i que tenen alguna relació, directa o indirecta, amb les associacions que col·laboren en aquest projecte:

- Associació Catalana de Crítics d'Art (ACCA)
- Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya (PAAC)
- Associació de Professionals de la Gestió Cultural de Catalunya (APGCC)
- Associació de Museòlegs de Catalunya (AMC)
- Galeries d'Art de Catalunya (GAC)

A partir del recompte de contactes de què disposen aquestes associacions, s'ha estimat que hi ha unes 290 persones a Catalunya que estan treballant en l'àmbit de la crítica d'art o del comissariat. En conseqüència, s'ha establert que aquest serà l'univers de l'estudi.

El qüestionari de l'enquesta s'ha elaborat amb la participació d'un grup de professionals que es dediquen a la pràctica de la crítica d'art i del comissariat. En una primera sessió de treball amb aquest grup, es van identificar els temes clau que es volien abordar, així com les preguntes i opcions de resposta a tenir en compte. El qüestionari està estructurat en set blocs de continguts més dues preguntes inicials per confirmar que la persona que contestava el qüestionari formava part de la població objectiu. Els blocs en què s'organitza el qüestionari són els següents:

- Bloc 1. Perfil sociodemogràfic
- Bloc 2. Formació
- Bloc 3. Perfil professional
- Bloc 4. Col·laboració i espais de treball
- Bloc 5. Percepció sobre la professió
- Bloc 6. Aspectes econòmics
- Bloc 7. Bones pràctiques professionals

Es va demanar als enquestats que tinguessin de referència l'any 2022 per a totes les preguntes que requerien d'una concreció temporal per respondre-les.

El treball de camp es va fer entre el 5 de juliol i el 15 de setembre de 2023 i es va aconseguir un total de 156 respostes vàlides, que representa una participació del 53,8 % de l'univers identificat.

Un cop finalitzat el treball de camp, es va fer l'anàlisi de les dades i l'elaboració de l'informe inicial. Aquest va ser remès al grup de professionals que el van examinar durant una segona sessió de treball, amb l'objectiu de validar-ne els resultats, fer-hi aportacions i plantejar recomanacions finals. Totes aquestes aportacions es van incorporar a l'informe inicial, que ha donat lloc a l'informe actual.

Indicacions per a la lectura de taules i gràfics

Les taules de percentatges es llegeixen per columna, és a dir, la lectura vertical suma 100 %. L'anàlisi de les diferències significatives s'ha fet a partir dels residus estandaritzats corregits.

La significació de les diferències de les taules amb puntuacions mitjanes s'explora a partir de l'anàlisi de variància.

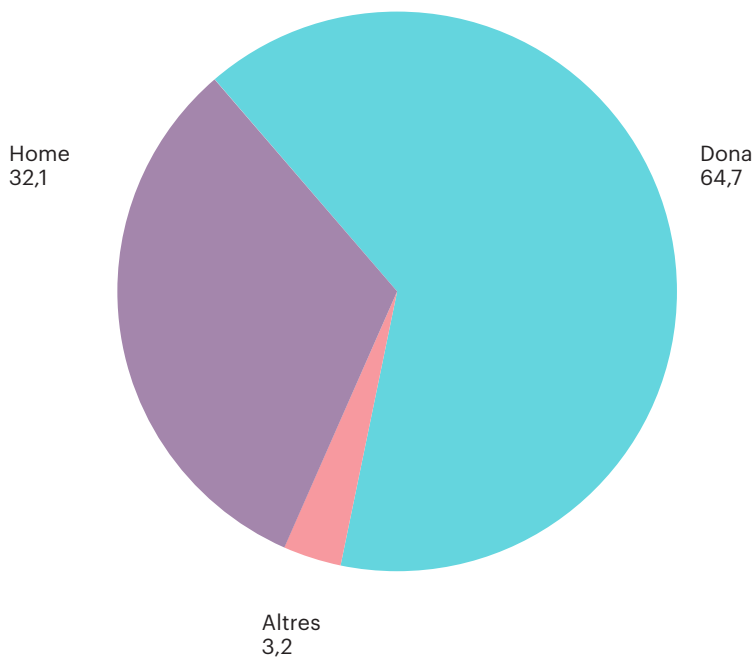
Els gràfics que mostren percentatges, excepte en el cas que corresponguin a preguntes de resposta múltiple, sumen 100 %.

Perfil sociodemogràfic

Sexe i edat

El 64,7 % dels professionals que ha participat en l'enquesta són dones i la mitjana d'edat se situa en 52,3 anys. Tot i la variabilitat en l'edat, s'observa certa concentració en el tram de 46 a 65 anys, ja que el 52,6 % se situa en aquest rang.

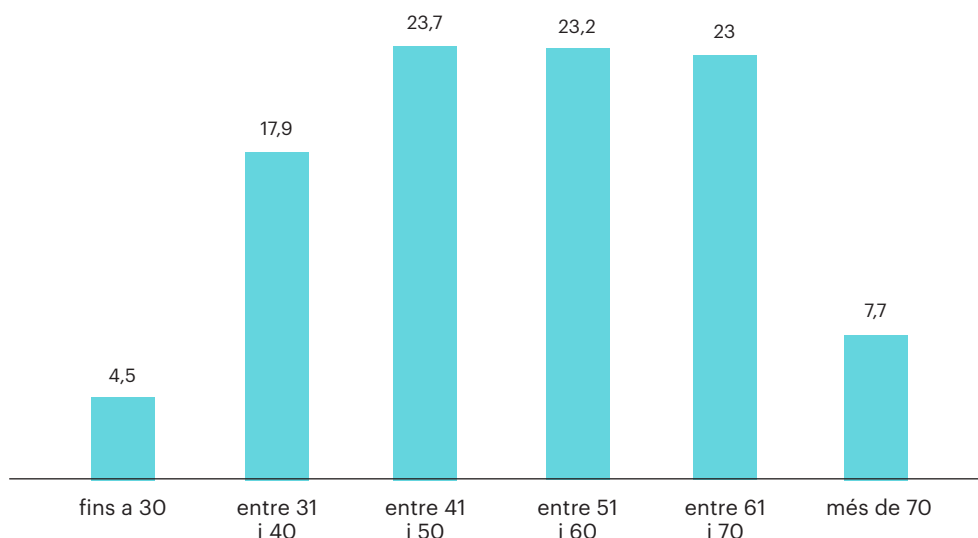
Distribució segons el sexe. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Distribució per edat. En percentatge

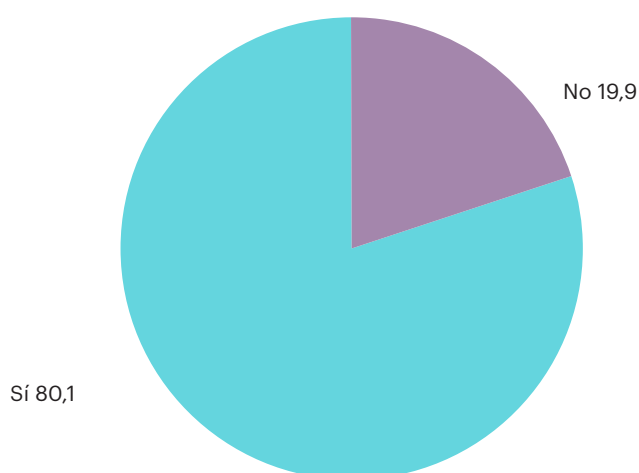
Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el commissariat.

Lloc de naixement i de residència actual

La majoria (80,1 %) assenyalen haver nascut a Catalunya, i més de la meitat (64,7 %) viu a Barcelona ciutat o a la seva àrea metropolitana.

Nascut a Catalunya. En percentatge

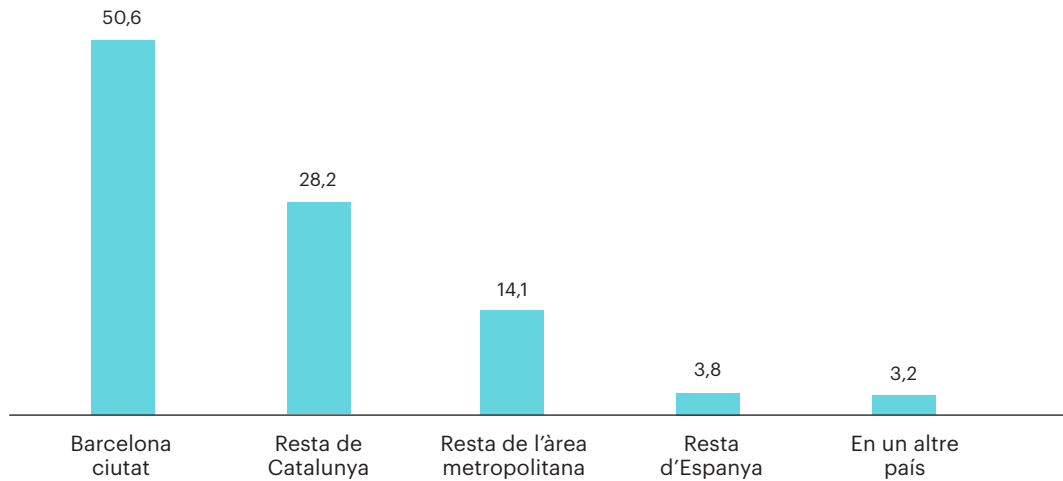

Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el commissariat.

Tot i tenir vinculació amb entitats d'art de Catalunya, hi ha un 7,0 % que actualment resideix fora d'aquesta comunitat, sigui a la resta d'Espanya o en un altre país.

Lloc de residència actual. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

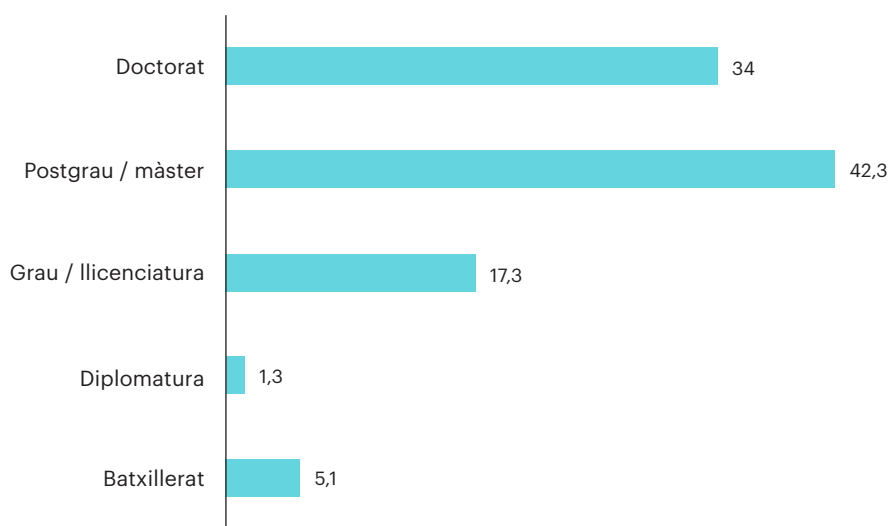
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el commissariat.

Formació

Nivell d'instrucció i formació específica duta a terme

S'observen nivells elevats de formació entre els i les professionals del sector de la crítica d'art o del comissariat: el 94,9 % té estudis universitaris, i destaca que tres de cada quatre (76,3 %) ha cursat estudis de postgrau, màster o doctorat.

Nivell d'estudis finalitzats. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

L'edat varia segons el nivell d'instrucció: les persones amb grau / llicenciatura o amb doctorat són més grans que les que han cursat un postgrau / màster. Per batxillerat i diplomatura no s'ofereixen dades perquè només hi ha 8 i 2 persones, respectivament, que hagin cursat aquests estudis.

Edat segons el nivell d'instrucció. En valor absolut

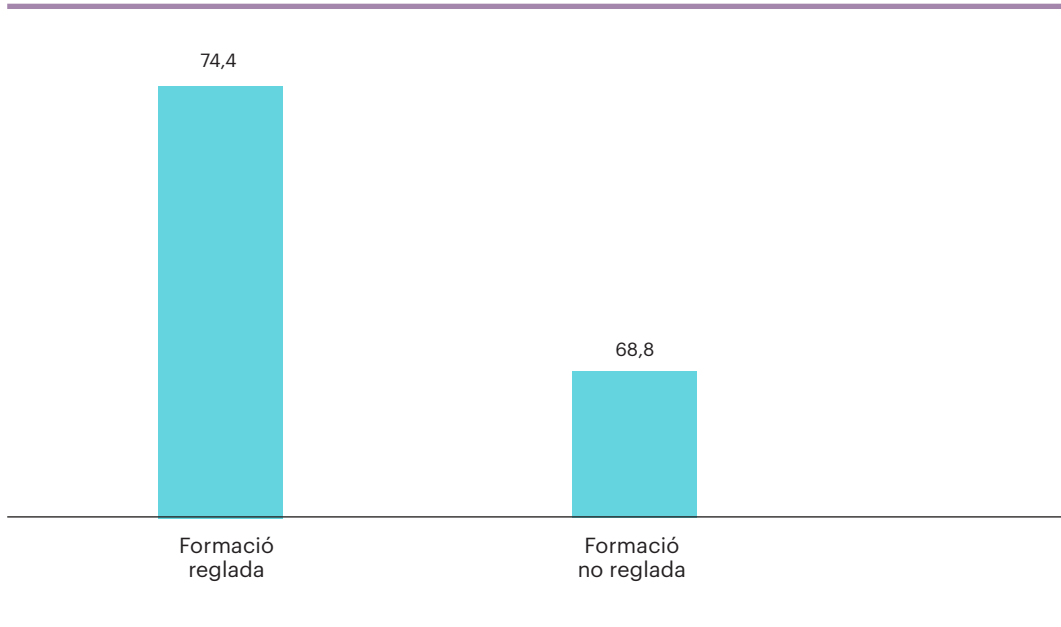
Nivell d'instrucció	Edat (mitjana)
Postgrau / màster (n = 66)	44,5
Doctorat (n = 53)	57,2
Grau / llicenciatura (n = 27)	58,8

Nota: a cada nivell d'instrucció s'especifica el nombre de respostes que s'han tingut en compte (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

El 74,4 % dels i les professionals ha cursat una formació reglada en relació amb la crítica de l'art o el comissariat, i el 68,6 % ha realitzat algun tipus de formació no reglada relacionada amb la professió. Entre els i les professionals que han cursat formació reglada, el 48,3 % n'ha fet una i la resta n'ha fet dues o més (mitjana: 1,8).

Formació duta a terme segons la tipologia. En percentatge

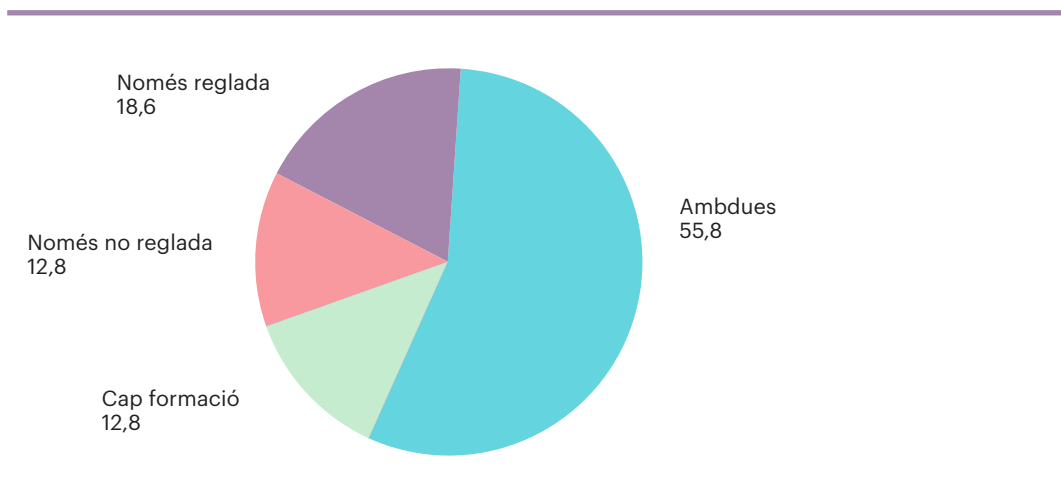

Nota: elaborat a partir de 156 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Destaca que 1 de cada 2 professionals ha cursat tant formació reglada com no reglada (55,8 %) mentre que el 31,4 % ha fet un o altre tipus de formació per desenvolupar la professió i només el 12,8 % assenyalava no haver-ne cursat de cap tipus específica. Per tant, el perfil formatiu més habitual seria el que complementa la formació reglada amb altres cursos o activitats formatives no reglades.

Formació realitzada segons la tipologia. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Segons l'edat no hi ha diferències significatives, però els que no tenen formació específica en l'àmbit, sigui reglada o no reglada, tendeixen a ser més grans.

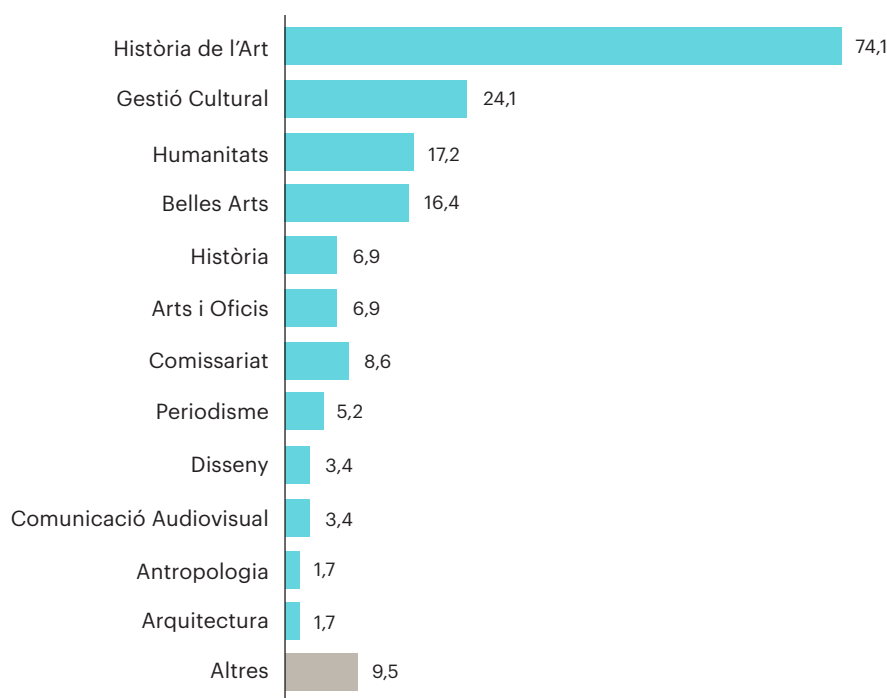
Edat segons el tipus de formació específica realitzada. En valor absolut

Tipus de formació realitzada	Edat (mitjana)
Ambdues (reglada i no reglada) (n = 87)	51,1
Només reglada (n = 29)	51,1
Només no reglada (n = 20)	54,5
Cap formació específica (n = 20)	57,5

Nota: a cada nivell d'instrucció s'especifica el nombre de respostes que s'han tingut en compte (n).
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

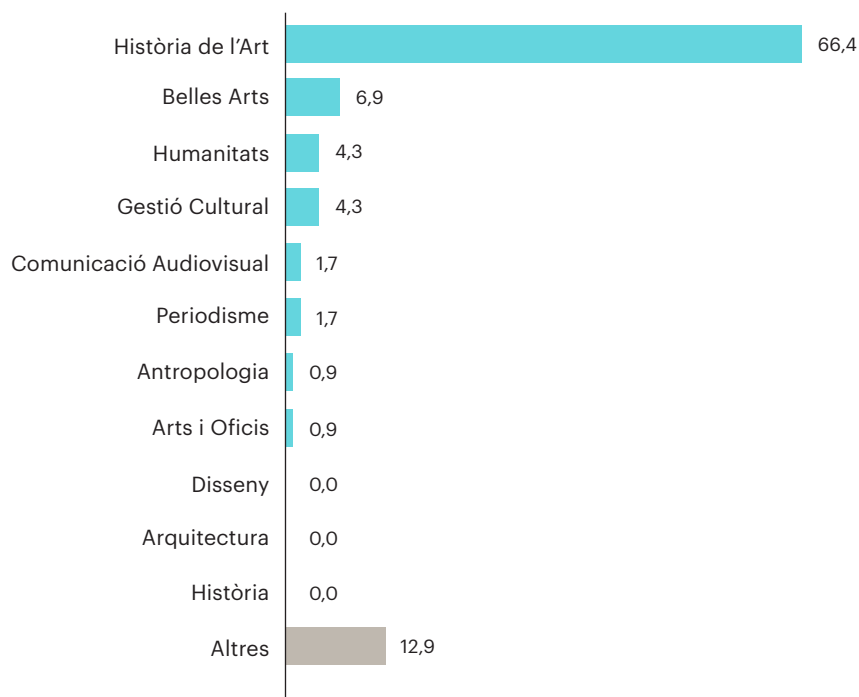
La principal formació reglada cursada és Història de l'Art, seguida de Gestió Cultural, Humanitats i Belles Arts. En el cas de tenir només en compte la principal titulació per desenvolupar la professió, torna a ser, i de manera més destacada, la titulació en Història de l'Art.

Àrees de coneixement en la formació realitzada. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 116 respostes, corresponents a persones que han fet formació reglada.
Resposta múltiple.
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Principal titulació obtinguda. En percentatge

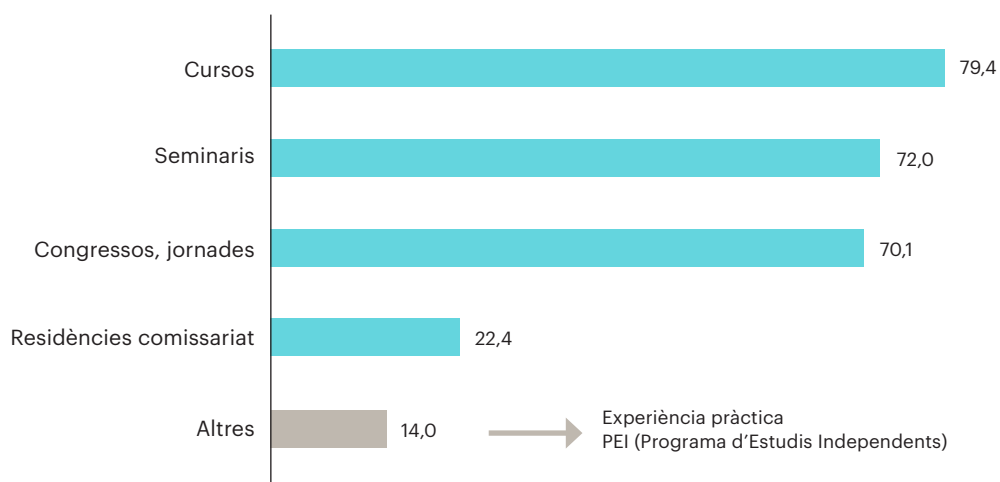

Nota: elaborat a partir de 116 respostes, corresponents a persones que han fet formació reglada.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

En relació amb la formació no reglada, principalment, s'ha optat per fer cursos, seminaris i congressos i jornades. Els i les professionals que utilitzen aquesta opció de mitjana fan 2,6 tipus de formacions no reglades.

Tipus de formació no reglada. En percentatge

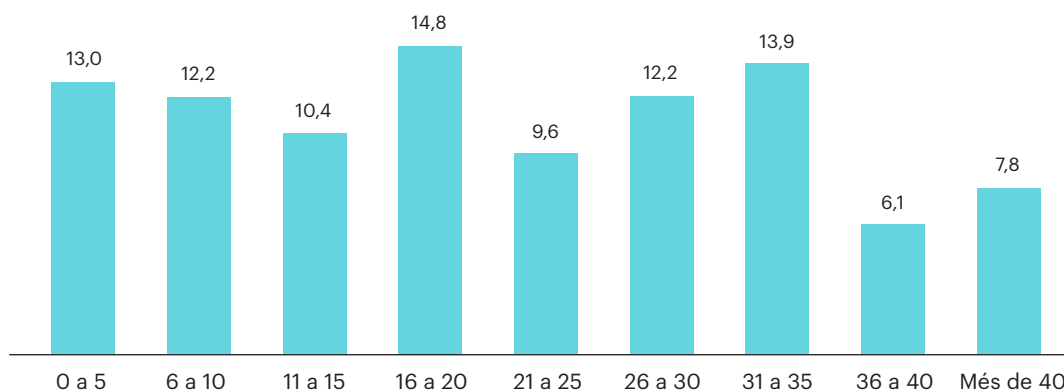
Nota: elaborat a partir de 107 respostes, corresponents a persones que han fet formació no reglada.

Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Els temps transcorregut des de la finalització de la formació reglada és molt variable, però per a la majoria (74,8 %) dels i les professionals fa més de 10 anys. Aproximadament, es calcula que l'edat mitjana en què finalitzen la formació reglada és els 28 anys.

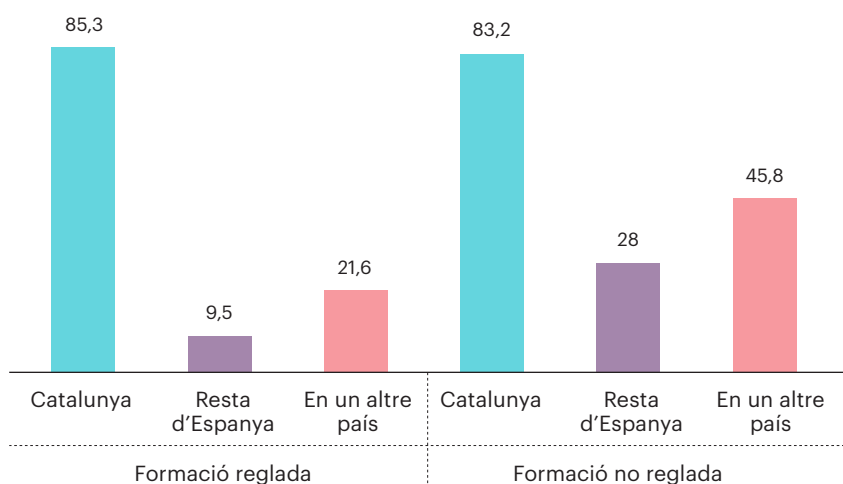
Anys transcorreguts des de la finalització dels estudis reglats. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 115 respostes, corresponents a persones que han fet formació reglada.
 Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

La formació es cursa principalment a Catalunya. Tanmateix, és destacable el percentatge que duu a terme una formació en un altre país, sobretot entre els que han cursat formació no reglada (45,8 %).

Lloc on s'ha fet la formació. En percentatge

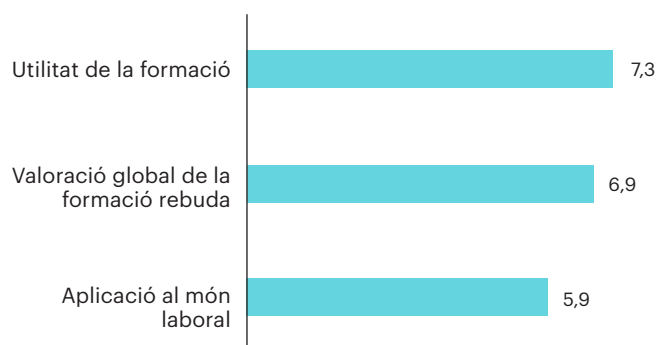

Nota: dades de la formació reglada extretes a partir de 116 respostes, i les de la formació no reglada, extretes a partir de 107 respostes. Resposta múltiple.
 Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Valoració de la formació específica realitzada

La formació reglada i no reglada presenten un patró de valoració similar, però la no reglada en general obté una millor valoració, sobretot en relació amb la visió global i l'aplicació al món laboral, tot i que aquest últim és el que rep una valoració més moderada.

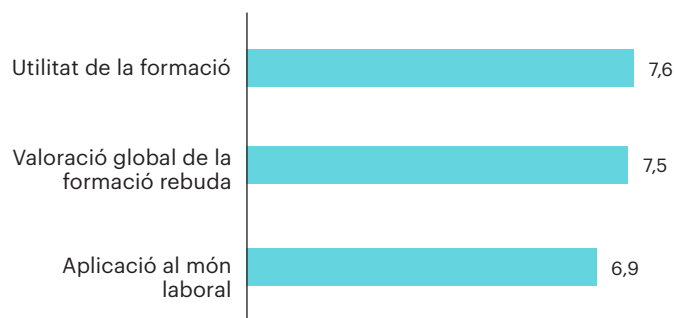
Puntuació de la formació reglada rebuda. En valor absolut

Nota: elaborat a partir de 116 respostes, corresponents a persones que han fet formació reglada. Rang de valoració de 0 a 10.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Puntuació de la formació no reglada rebuda. En valor absolut

Nota: elaborat a partir de 106 respostes, corresponents a persones que han fet formació no reglada. Rang de valoració de 0 a 10.

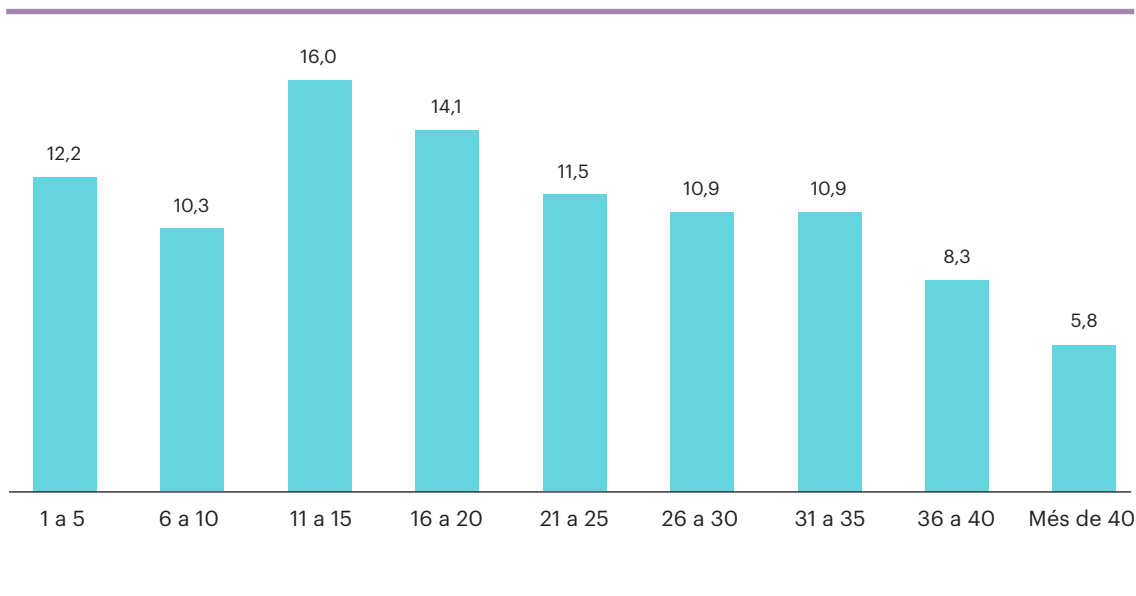
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Perfil profesional

Anys d'experiència i nivell de dedicació a la professió

Els i les professionals tenen en general una àmplia experiència en el sector. De mitjana, fa 21,8 anys que s'hi dediquen, i el 80,1 % en fa més de 10, dada que és coherent amb la mitjana d'edat de la mostra (52,3 anys).

Anys de dedicació a la professió. En percentatge

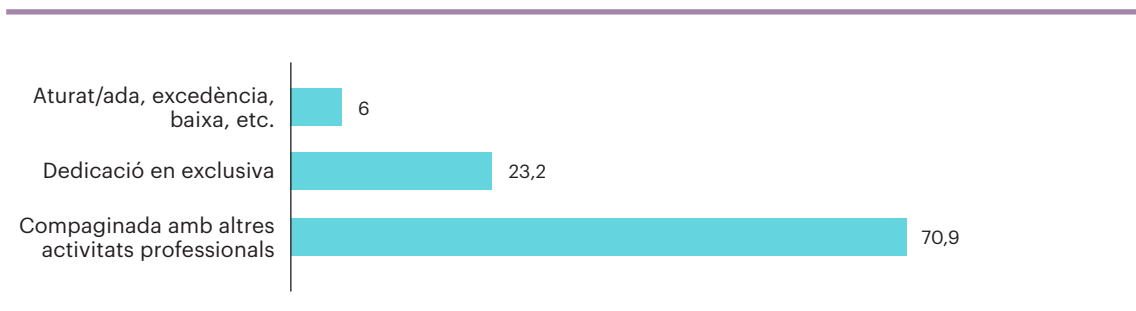

Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Durant el 2022, el 70,9 % va compaginar la professió amb altres activitats. Tan sols el 23,2 % ho va fer en exclusivitat.

Dedicació a la pràctica professional de crítica d'art o el comissariat. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 151 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

D'altra banda, tot i que els i les professionals que es dediquen en exclusivitat a la pràctica professional de la crítica d'art o del comissariat significativament fa més anys que s'hi dediquen (mitjana de 25,3 anys) respecte als que compaginen aquesta feina amb altres (mitjana de 20,3 anys), en ambdós casos acostumen a ser persones amb una àmplia experiència.

Anys dedicats a la professió segons el tipus de dedicació. En valor absolut

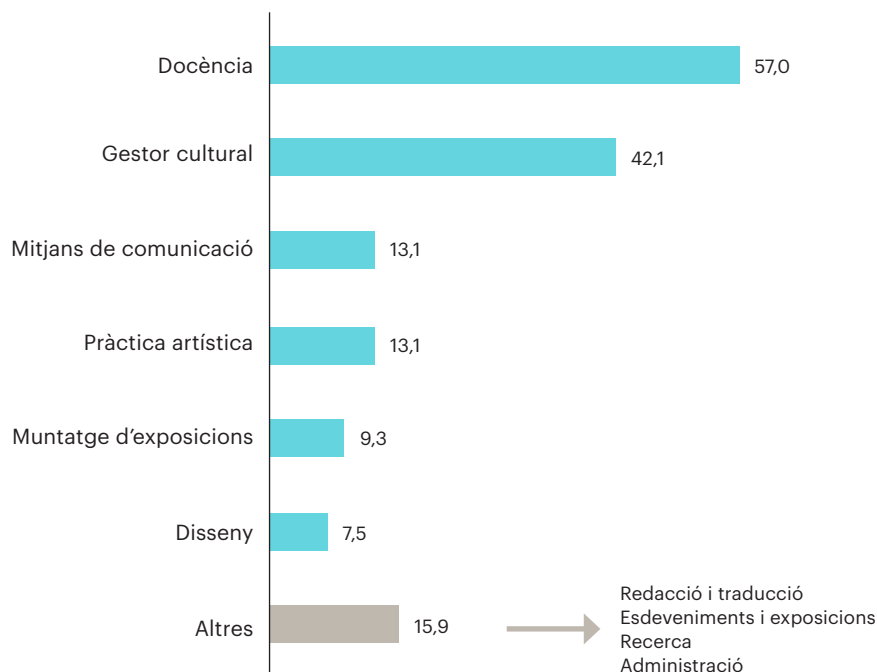
Tipus de dedicació	Anys de dedicació (mitjana)
Dedicació en exclusivitat (n = 35)	25,3
Ho compagina amb altres activitats (n = 107)	20,3

Nota: a cada tipus d'activitat s'especifica el nombre de respostes que s'han tingut en compte (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Els i les professionals que compaginen la professió amb altres tasques ho fan en el 60,7 % dels casos amb un únic tipus d'activitat, mentre el 39,3 % es dedica a diverses activitats fora del sector de la crítica d'art o del comissariat. L'activitat amb què més freqüentment es compagina és la docència (57,0 %) i seguidament amb la gestoria cultural (42,1 %).

Activitat amb la qual es compagina la pràctica professional de la crítica d'art o el comissariat. En percentatge

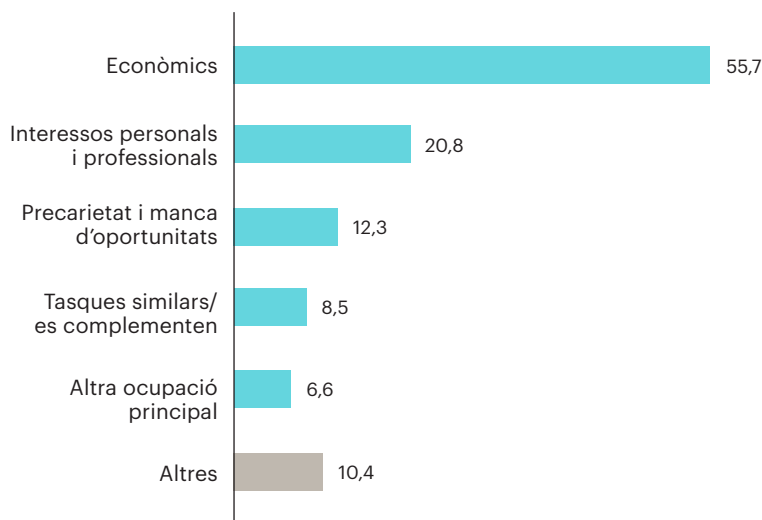

Nota: elaborat a partir de 157 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Els motius econòmics són la principal raó per compaginar la feina en el sector amb altres activitats, més de la meitat així ho assenyalen (55,7 %). Addicionalment, el 12,3 % ho fa per la precarietat i manca d'oportunitats en el sector. Així, la pluriocupació es dona en el 68,0 % dels casos més aviat per necessitat, mentre que per al 20,8 % tenen pes els interessos personals i professionals.

Motiu de la compaginació. En percentatge

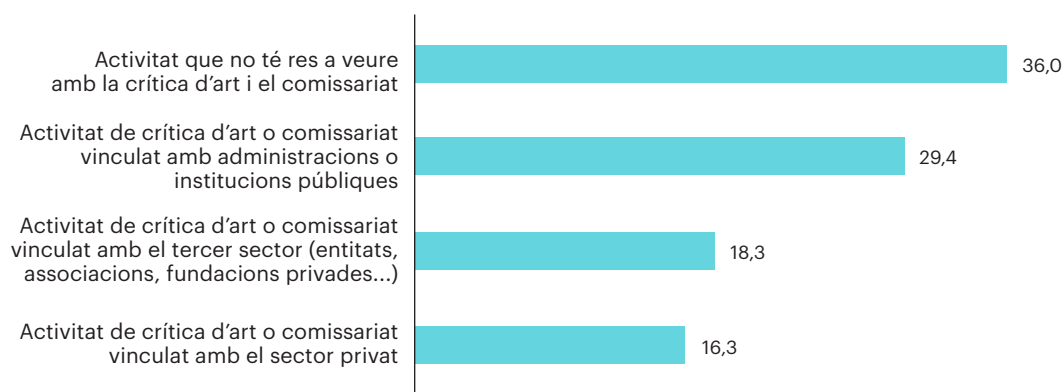

Nota: elaborat a partir de 106 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Entre les persones que han estat ocupades durant el 2022, del total d'hores treballades el 64,0 % es destinen a activitats relacionades amb la crítica d'art i el comissariat, i el 36,0 % a activitats no relacionades. D'altra banda, la dedicació al sector es dona principalment treballant per a administracions o entitats públiques, i en menor mesura per al tercer sector o el sector privat.

Hores treballades segons l'activitat feta. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 139 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Entre els i les professionals que compaginen la professió de crítica d'art o del comissariat amb altres activitats fora del sector, la proporció és aproximadament de 50 i 50. Concretament, el 53,4 % d'hores es dediquen a la professió, i el 46,6 %, a altres sectors.

La distribució d'hores dedicades a la professió en el sector públic, privat i el tercer sector és, en proporció, similar entre els que tenen dedicació exclusiva i els que compaginen les tasques amb altres sectors.

Temps de treball dedicat a la professió segons la dedicació. En percentatge

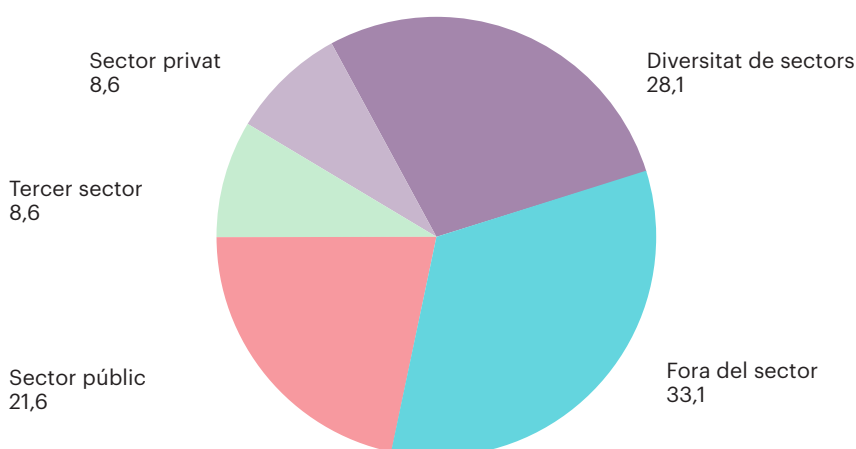
	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Temps de treball fent crítica d'art o comissariat	96,7	53,4
Dins el sector públic	44,3	24,6
En el tercer sector	26,9	15,5
Dins el sector privat	25,5	13,3
Temps de treball fora de la crítica d'art o el comissariat	3,3	46,6
(n)	35	104

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Per tal de veure la dedicació al sector públic o privat o tercer sector des d'una altra perspectiva, s'han tingut en compte els perfils que dediquen més del 50 % de les hores de treball a una de les opcions anteriors (sector preferent). Les situacions més freqüents són dedicar més del 50 % de les hores a altres sectors (33,1 %) i diversificar les fonts d'ingressos (28,1 %), de manera que cap assoleix més del 50 % de les hores o dedicar més del 50 % de les hores al sector públic (21,6 %). D'altra banda, els percentatges dels que es dediquen principalment al sector privat o al tercer sector són clarament inferiors.

Sector preferent de treball. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 139 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Si tenim en compte els anys d'experiència, es comprova que les persones que es dediquen a la crítica d'art o al comissariat preferentment en el sector privat i en el tercer sector fa més anys que desenvolupen la professió (28,8 anys) que els i les professionals que, preferentment, fan activitats fora del sector (18,1 anys) o aquells i aquelles sense dedicació preferent (19,2 anys).

Anys d'experiència segons el sector preferent de treball. En valor absolut

Sector preferent de treball	Anys d'experiència mitjana
Sector públic (<i>n</i> = 30)	22,8
Sector privat i tercer sector* (<i>n</i> = 24)	28,8
Fora del sector CA o comissariat (<i>n</i> = 46)	18,1
Diversitat de sectors (<i>n</i> = 39)	19,2

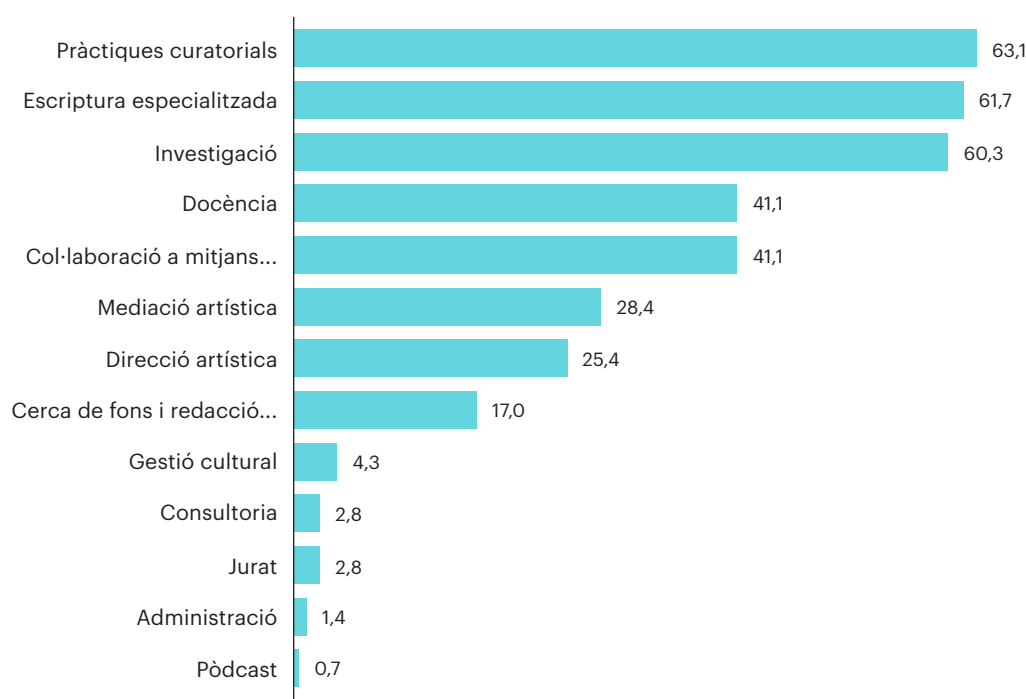
Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons el sector preferent de treball (*n*). El sector privat i el tercer sector es consideren conjuntament pel baix volum de respostes en cada cas.
 Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Tasques desenvolupades, remuneració i territori on es duu a terme la professió

Les tasques professionals desenvolupades en l'àmbit de la crítica d'art o del comissariat són principalment pràctiques curatorials (63,1 %), escriptura especialitzada (61,7 %) i investigació (60,3 %). També en destaquen d'altres, com la docència o la col·laboració a mitjans de comunicació.

D'altra banda, tal com s'intueix en el gràfic, majoritàriament combinen diferents tasques professionals dins el sector, només el 5,7 % es focalitza en una tasca. El més habitual és assumir-ne 3 o 4 tipus (56,7 %) (nombre mitjà de tipus de tasques assumides: 3,5).

Tasques professionals vinculades amb la crítica d'art i el comissariat. En percentatge

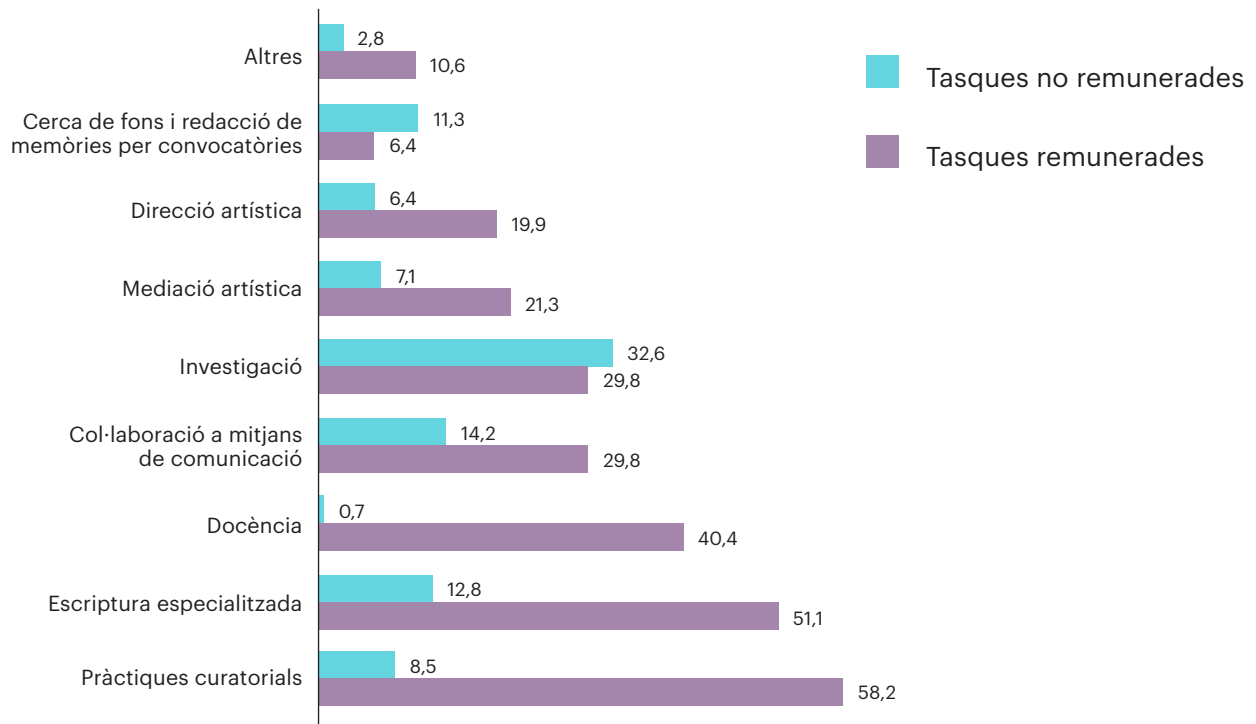

Nota: elaborat a partir de 141 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Pel que fa a la remuneració de les tasques, sobretot es remuneren les pràctiques curatorials, l'escriptura especialitzada i la docència. Proporcionalment, la docència és la tasca que es compensa econòmicament més sovint. D'altra banda, la investigació i la cerca de fons i la redacció de memòries són les úniques tasques en què és més freqüent fer-les com a tasques no remunerades que remunerades.

Remuneració de tasques. En percentatge

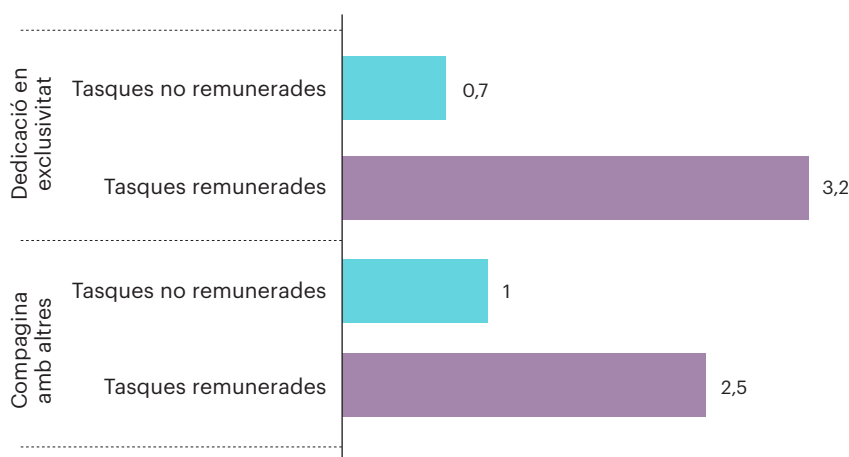

Nota: elaborat a partir de 141 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

De mitjana, els i les professionals desenvolupen 2,7 tasques remunerades i 1 tasca no remunerada. Però hi ha diferències si es té en compte la dedicació d'aquests professionals. Els i les que tenen dedicació en exclusivitat al sector de la crítica d'art o del comissariat desenvolupen significativament més tasques remunerades (3,2 respecte a 2,5), resultat coherent amb la seva situació, però en canvi no es diferencien segons el nombre de tasques no remunerades.

Tasques realitzades segons el nivell de dedicació i segons la remuneració. En valor absolut

Nota: elaborat amb 35 respostes en el cas de dedicació exclusiva i amb 106 respostes en el cas de tasques de crítica d'art i comissariat compaginada amb altres activitats.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

D'altra banda, quan es té en compte el sector de dedicació preferent, els i les professionals amb dedicació preferent al sector públic són els que duen a terme comparativament més tasques remunerades i menys no remunerades. En canvi, els que tenen més de la meitat de la seva jornada laboral fora del sector de la crítica d'art o del comissariat són els que estan en una situació menys favorable, ja que, comparativament, fan menys tasques remunerades i més no remunerades.

Tasques realitzades segons el sector preferent i segons la remuneració. En valor absolut

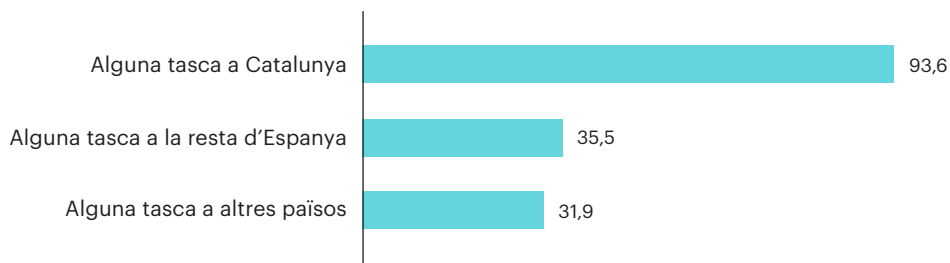
	Nombre de tasques remunerades	Nombre de tasques no remunerades
Sector públic (n = 30)	3,1	0,4
Sector privat i tercer sector* (n = 24)	2,8	1,3
Fora del sector CA o comissariat (n = 45)	2,2	1,2
Diversitat de sectors (n = 39)	2,9	0,9

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons el sector preferent de treball (n). El sector privat i el tercer sector es consideren conjuntament pel baix volum de respostes en cada cas.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

En conjunt, la gran majoria duu a terme una o més tasques a Catalunya (93,6 %), i aproximadament un terç ho fa a la resta d'Espanya i un altre terç a l'estranger, de manera que és habitual combinar les tasques en l'àmbit català amb altres territoris espanyols o estrangers.

Territori on es realitza la professió. En percentatge

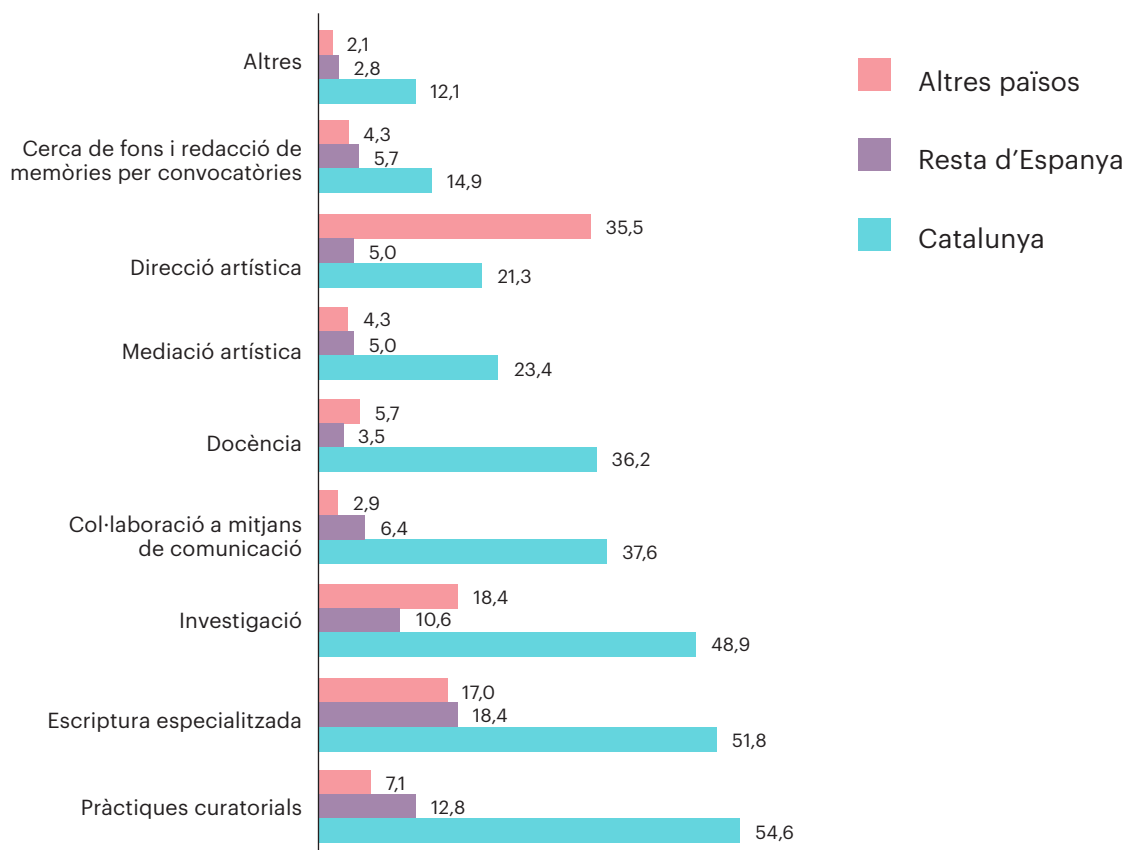

Nota: elaborat a partir de 141 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Generalment, les tasques vinculades a la professió es fan a Catalunya. No obstant això, destaca que les tasques de direcció artística es duen a terme més sovint a altres països.

Territori on es fan les tasques. En percentatge

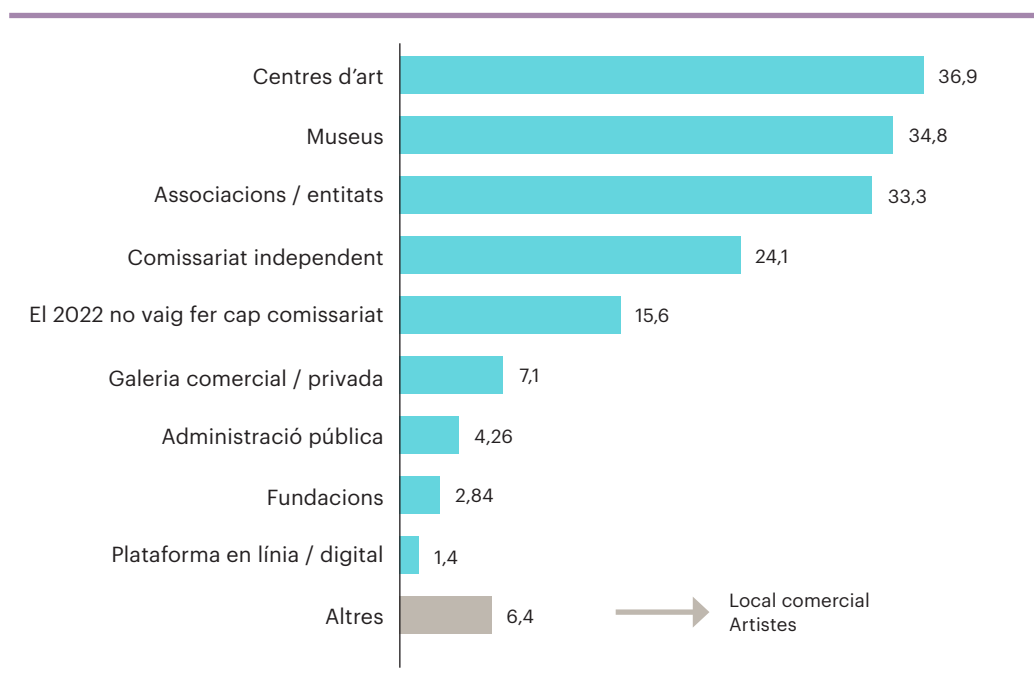
Nota: elaborat a partir de 141 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Procedència dels encàrrecs i tipus de relació que s'estableix amb l'agent contractant

En el cas del comissariat, es va demanar informació sobre qui va encarregar majoritàriament aquestes tasques durant l'any 2022. En primer lloc, es posa de manifest que la majoria (84,4 %) ha realitzat alguna tasca d'aquest tipus, mentre que el 15,6 % restant no en va fer cap. En segon lloc, les tasques de comissariat són encarregades principalment per centres d'art (36,9 %), museus (34,8 %) i associacions/entitats (33,3 %). També destaca el comissariat independent.

Agents que realitzen l'encàrrec de tasques de comissariat. En percentatge

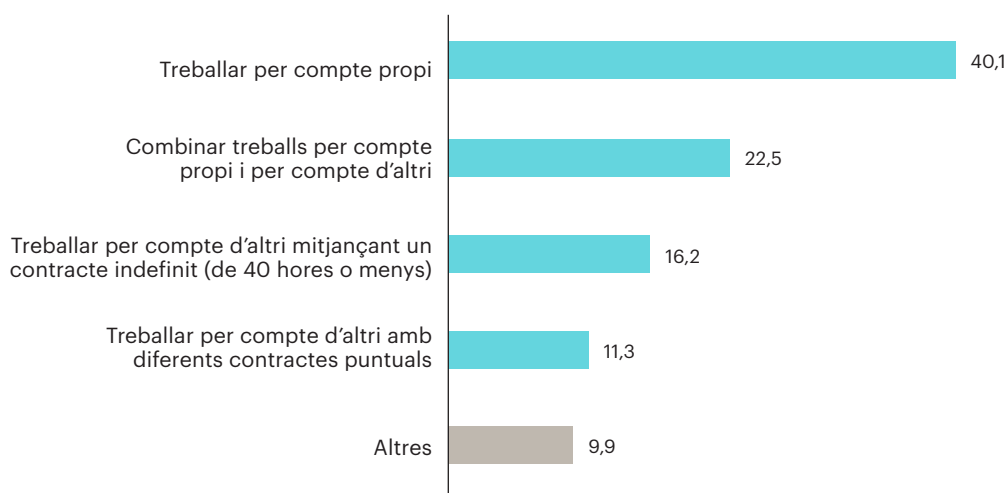
Nota: elaborat a partir de 141 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Pel que fa a la relació laboral, principalment es treballa per compte propi, sigui en exclusivitat (40,1 %) o en combinació amb feines per compte d'altri (22,5 %).

Els que únicament treballen per compte d'altri (27,5 %) ho fan una mica més sovint amb contracte indefinit (16,2 %) —per tant, han assolit certa estabilitat— que els que han tingut diferents contractes puntuals (11,3 %).

Tipus de relació contractual per a la realització de la professió. En percentatge

Nota: elaborat a partir 142 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

El treball per compte propi té una elevada presència tant en els i les professionals amb dedicació exclusiva al sector com compaginada amb altres. D'altra banda, els primers tenen més estabilitat contractual, ja que el 28,6 % disposa de contractes indefinits; mentre que els que compaginen sectors destaquen comparativament per treballar per compte d'altri amb contractes puntuals (14,0 %) o tenir altres situacions (12,1 %).

Tipus de relació contractual segons dedicació. En percentatge

Tipus de relació	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Treball per compte propi	37,1	41,1
Treball per compte propi i d'altri	28,6	20,6
Treball per compte d'altri amb contracte indefinit	28,6	12,1
Treball per compte d'altri amb diferents contractes puntuals	2,9	14,0
Altres	2,9	12,1
(n)	35	107

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Tenint en compte el sector preferent de treball (públic, tercer sector, privat...), els i les professionals que dediquen més del 50 % de les hores en activitats per al sector públic destaquen, respecte als altres, perquè tenen contracte indefinit (de 40 hores o menys) en el 30,0 % dels casos, tot i que també és habitual treballar per compte propi, com a la resta del tipus de dedicació.

Tipus de relació contractual segons el sector preferent. En percentatge

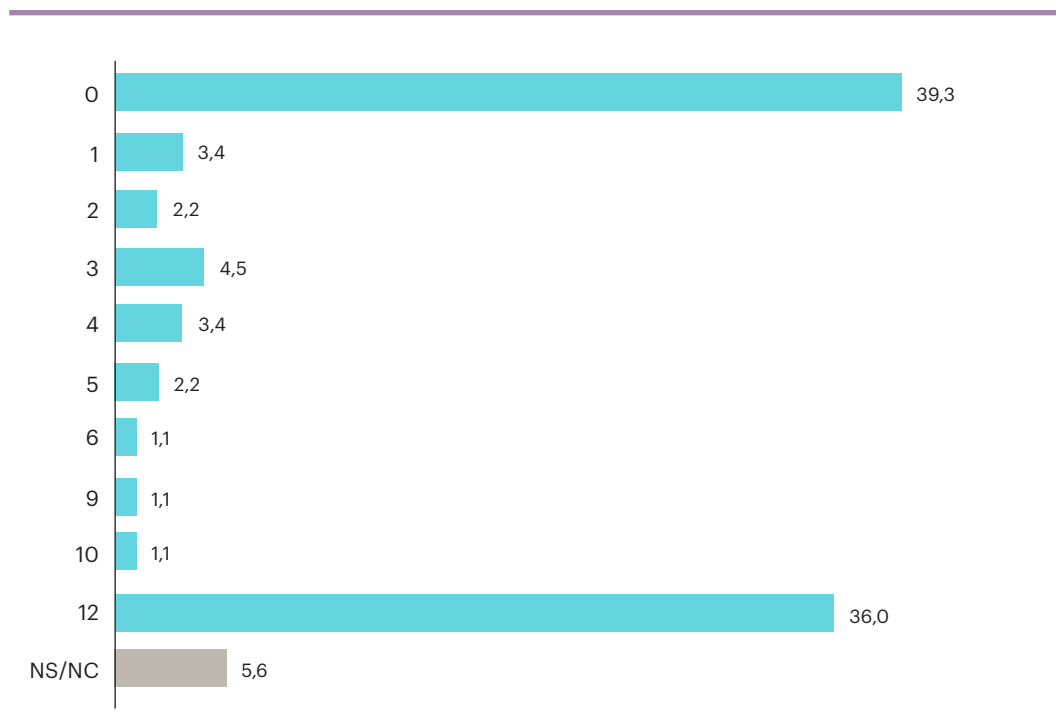
Tipus de relació	Sector públic	Sector privat o tercer sector*	Compagina sectors	Activitat no relacionada amb la crítica d'art o el commissariat
Treball per compte propi	33,3	41,7	51,3	37,0
Treball per compte propi i d'altri	26,7	20,8	20,5	21,7
Treball per compte d'altri amb contracte indefinit	30,0	12,5	10,3	15,2
Treball per compte d'altri amb diferents contractes puntuals	3,3	20,8	7,7	15,2
Altres	6,7	4,2	10,3	10,9
(n)	30	24	39	46

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). El sector privat i el tercer sector es consideren conjuntament pel baix volum de respostes en cada cas.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el commissariat.

En el cas d'haver treballat per compte propi l'any 2022, el més habitual són els dos extrems: no haver estat donat d'alta a l'impost sobre activitats econòmiques (IAE) (39,3 %) o bé haver estat donat d'alta tot l'any (36,0 %). La mitjana global seria de 5,4 mesos d'alta.

Mesos d'alta a l'impost sobre activitats econòmiques. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 84 respostes (han treballat per compte propi).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el commissariat.

Pel que fa a l'epígraf, només es disposa d'informació de 37 professionals, ja que alguns no el recorden. A partir d'aquest grup, s'observa una gran variabilitat d'activitats; les més freqüents són:

- 776: doctors i llicenciats en Ciències Polítiques i Socials, psicòlegs, antropòlegs, historiadors i similars (6 professionals).
- 899: altres professionals dels serveis a què es refereix aquesta divisió (4 professionals).
- 869: altres professionals relacionats amb les activitats artístiques i culturals no classificades a la secció tercera (4 professionals).
- 863: periodistes i altres professionals de la informació i la comunicació (3 professionals).
- 861: pintors, escultors, ceramistes, artesans, gravadors, artistes i similars (3 professionals).
- 775: doctors i llicenciats en Filosofia i Lletres (3 professionals).

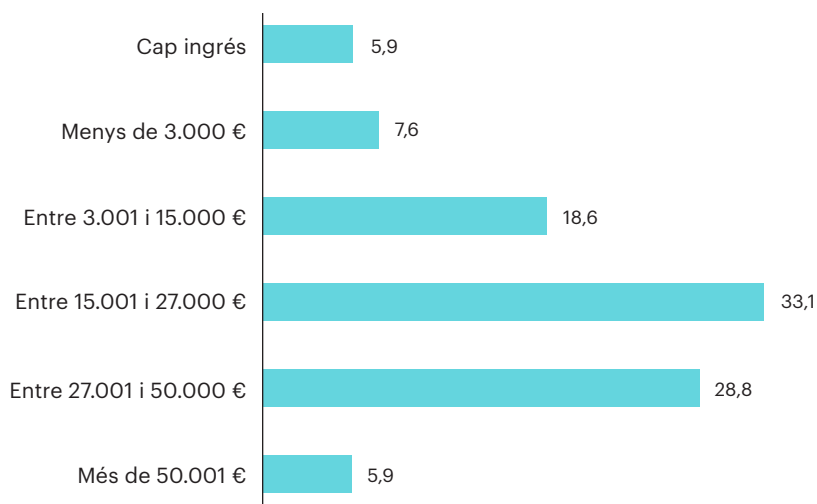
Aspectes econòmics

Nivell d'ingressos i procedència

Tenint en compte totes les activitats realitzades, relacionades o no amb la professió, el 62 % de professionals té ingressos totals bruts anuals d'entre 15.000 € i 50.000 €.

Establint comparacions amb dades oficials, el 32,1 % tindrien uns ingressos prop de o inferiors al salari mínim interprofessional (SMI) del 2022, situat en 14.000 euros bruts mensuals per jornada completa, però cal tenir en compte que no es disposa d'informació sobre la jornada laboral de les persones enquestades. D'altra banda, aproximadament el 34,7 % estaria per sobre de la mitjana del salari mitjà brut anual a Catalunya del sector serveis, que l'any 2021, darrer any publicat en el moment de tancament d'aquest estudi, va ser de 27.486,53.

Ingrés anual brut de totes les activitats realitzades. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 118 respostes. No s'hi inclouen les respostes «Prefereixo no contestar».

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Els i les professionals que compaginen aquest sector amb altres mostren cert retrocés en el nivell d'ingressos percebuts. Aquesta diferència es posa de manifest principalment en la franja de 15.001 a 27.000 €, on se situa el 50 % de les persones que hi tenen dedicació exclusiva, mentre que les que compaginen la professió amb altres activitats només s'hi situa el 30,1 %.

Ingrés anual brut de totes les activitats realitzades segons el nivell de dedicació. En percentatge

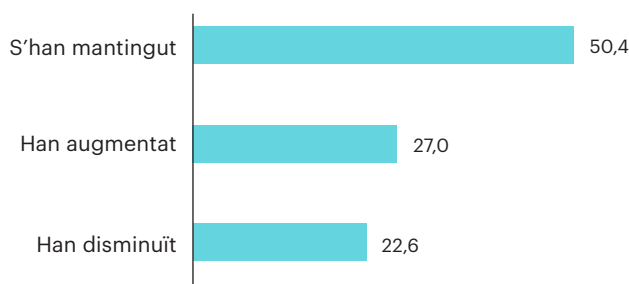
Ingrés anual brut	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Cap ingrés	3,8	3,6
Menys de 3.000 €	3,8	7,2
Entre 3.001 i 15.000 €	11,5	21,7
Entre 15.001 i 27.000 €	50,0	30,1
Entre 27.001 i 52.000 €	26,9	31,3
Més de 50.001 €	3,8	6,0
(n)	26	83

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Comparant els ingressos totals de l'any 2022 respecte als que van obtenir l'any 2019, la meitat dels professionals de la crítica d'art i el comissariat (50,4 %) van obtenir els mateixos ingressos. Per que fa a l'altra meitat (49,6 %) es reparteix entre els que van veure augmentar els seus ingressos (27 %) i els que van experimentar una disminució en el nivell d'ingressos (22,6 %). S'ha de fer referència al fet que els anys 2021 i 2022 el nivell d'inflació al territori espanyol ha estat alt, cosa que fa que, tot i mantenir-se el volum d'ingressos, s'hagi disminuït el poder adquisitiu de les persones.

Comparativa del total d'ingressos obtinguts el 2022 respecte al 2019. En percentatge

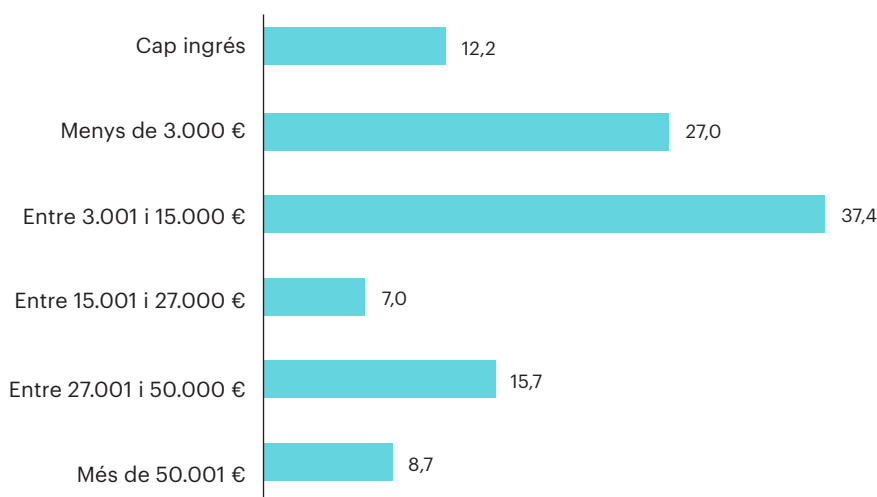

Nota: elaborat a partir de 137 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Pel que fa al nivell d'ingressos procedents exclusivament de l'activitat professional de la crítica d'art o del comissariat, el 64,4 % té ingressos de fins a 15.000 €, mentre que el 12,2 % no en té cap.

Ingrés anual brut obtingut per l'activitat professional de la crítica de l'art o el comissariat. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 115 respostes. No s'hi inclouen les respostes «Prefereixo no contestar».
 Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

En coherència amb la probable menor dedicació dels i les professionals que compaginen el sector amb altres respecte als que s'hi dediquen en exclusivitat, la percepció d'ingressos a partir de les activitats de crítica d'art o del comissariat en els primers és clarament menor, ja que es troben més sovint en les franges de menys de 3.000 fins a 15.000 €, mentre que els que tenen exclusivitat destaquen en les franges de 15.001 a 52.000 €.

Ingrés anual brut obtingut per l'activitat professional de la crítica de l'art o del comissariat segons la dedicació. En percentatge

Ingrés anual brut	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Cap ingrés	4,0	11,0
Menys de 3.000 €	12,0	30,5
Entre 3.001 i 15.000 €	20,0	45,1
Entre 15.001 i 27.000 €	44,0	8,5
Entre 27.001 i 52.000 €	20,0	3,7
Més de 50.001 €	0,0	1,2
(n)	25	82

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).
 Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

D'altra banda, els anys d'experiència en el sector no semblen contribuir a la millora salarial en les activitats que es duen a terme dins la professió.

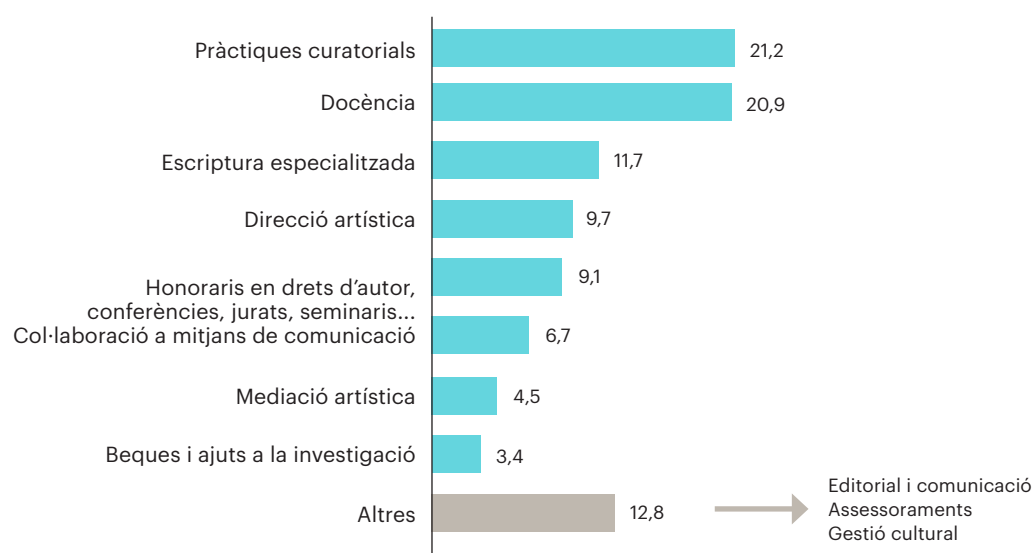
Ingrés anual brut obtingut per l'activitat professional de la crítica de l'art o el comissariat segons els anys d'experiència. En percentatge

Ingrés anual brut	Anys d'experiència
Cap ingrés (n = 14)	23,0
Menys de 3.000 € (n = 31)	20,1
Entre 3.001 i 15.000 € (n = 43)	18,6
Entre 15.001 i 27.000 € (n = 18)	19,8
Més de 27.000 € (n = 9)	21,9

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).
 Les categories «Cap ingrés» i «Més de 27.000 €» tenen un nombre de respostes molt reduïdes.
 Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Les principals fonts d'ingressos dels i les professionals de la crítica d'art i el comissariat són les pràctiques curatorials i la docència. Cadascuna d'aquestes activitats generen més d'un 20 % del total d'ingressos que obtenen aquests professionals. El segueix a bastanta distància l'escriptura de textos especialitzats, la direcció artística, els honoraris derivats dels drets d'autor, conferències, seminaris i jurats. Altres activitats que generen ingressos, però en un grau més baix, són la col·laboració amb mitjans de comunicació, les activitats de mediació artística i les beques i ajuts a la investigació.

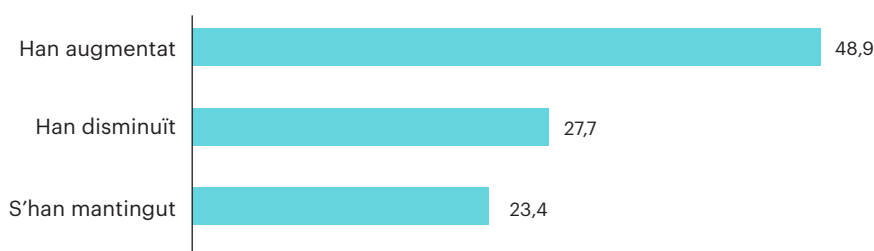
Activitats de la crítica de l'art o el comissariat de les quals han obtingut ingressos. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 131 respostes.
 Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Pel que fa a la comparativa entre els ingressos obtinguts de l'activitat de crítica d'art o del comissariat el 2022 respecte als obtinguts el 2019, gairebé la meitat dels professionals de la crítica d'art i el comissariat (48,9 %) van obtenir els mateixos ingressos. Per que fa a l'altra meitat (51,1 %) es reparteix entre els que van veure augmentar els seus ingressos (27,7 %) i els que van experimentar una disminució en el nivell d'ingressos (23,4 %). Els percentatges són molt similars als que han mostrat el total d'ingressos de tota l'activitat d'aquests professionals. Novament, s'ha de fer referència a la inflació dels anys 2021 i 2022, que fa que, tot i mantenir-se el volum d'ingressos, en realitat el poder adquisitiu de les persones sigui inferior.

Comparativa dels ingressos obtinguts de la crítica d'art o el comissariat el 2022 respecte al 2019. En percentatge

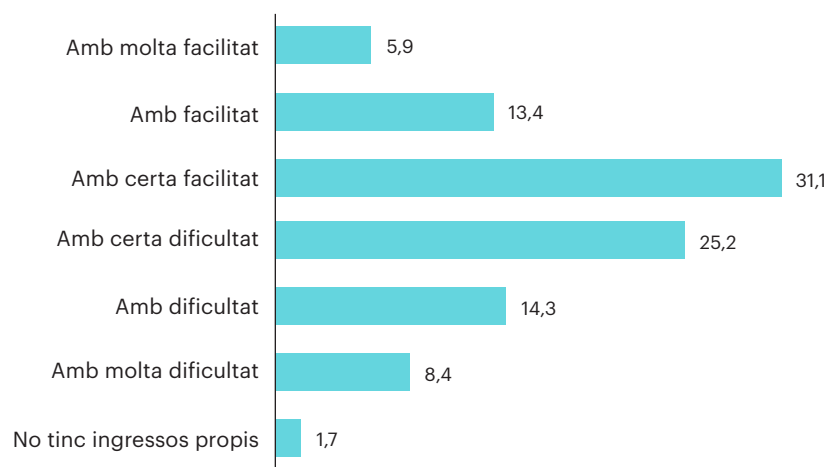
Nota: elaborat a partir de 137 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Capacitat econòmica

Es va incloure una pregunta amb l'objectiu d'identificar possibles dificultats econòmiques dels i les professionals del sector per arribar a final de mes. La informació aportada indica que el 50,4 % va arribar amb facilitat a final de mes, el 47,9 % amb algun grau de dificultat i el 22,7 % indica que ha patit dificultats econòmiques.

Grau de facilitat per arribar a final de mes amb ingressos propis. En percentatge

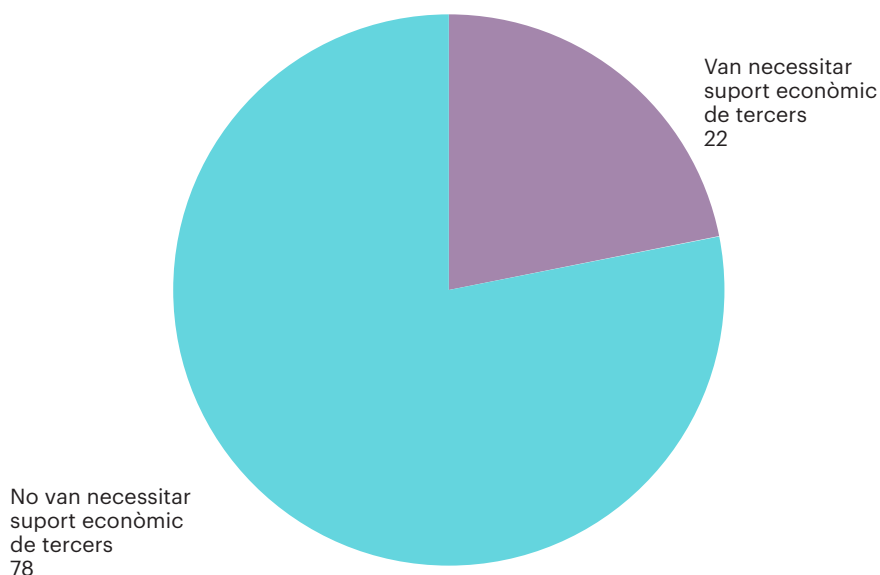

Nota: elaborat a partir de 119 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Cal destacar que un de cada cinc professionals (22,0 %) ha hagut de necessitar suport econòmic de tercers, ja siguin entitats bancàries, familiars, parella, amics, etc.

Necessitat de suport econòmic. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 123 respostes. No s'hi inclou la resposta «Prefereixo no contestar».
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

La tendència és que tinguin més dificultats econòmiques per arribar a final de mes els i les professionals que compaginen les activitats dins i fora del sector respecte als que tenen dedicació exclusiva a la professió (54,3 % vs. 37,9 %). Pel que fa a la necessitat de rebre suport econòmic de tercers, no hi hauria diferències destacables.

Capacitat econòmica per cobrir les despeses amb ingressos propis segons la dedicació. En percentatge

	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Amb facilitat	62,1	45,7
Amb dificultat	37,9	54,3
(n)	29	81

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Necessitat de suport econòmic segons la dedicació. En percentatge

	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
No	85,2	78,4
Sí	14,8	21,6
(n)	27	88

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Els i les professionals que tenen una dedicació preferent al sector públic acostumen a arribar millor a final de mes respecte als que tenen diversitat de fonts d'ingressos (amb facilitat, el 69,6 % respecte al 34,4 %). Pel que fa a la sol·licitud de suport econòmic entre sectors de dedicació, no hi hauria diferències destacables segons el sector principal de dedicació.

Capacitat econòmica per cobrir despeses amb ingressos propis segons el sector preferent. En percentatge

	Sector públic	Sector privat o tercer sector	Compagina sectors	Activitat no relacionada amb la crítica d'art o el comissariat
Amb facilitat	69,6	53,3	34,4	45,9
Amb dificultat	30,4	46,7	61,6	54,1
(n)	23	15	32	37

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). La categoria «Sector privat o tercer sector més de 50 % hores» té un nombre de respostes molt reduïdes.
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Necessitat de suport econòmic segons el sector preferent. En percentatge

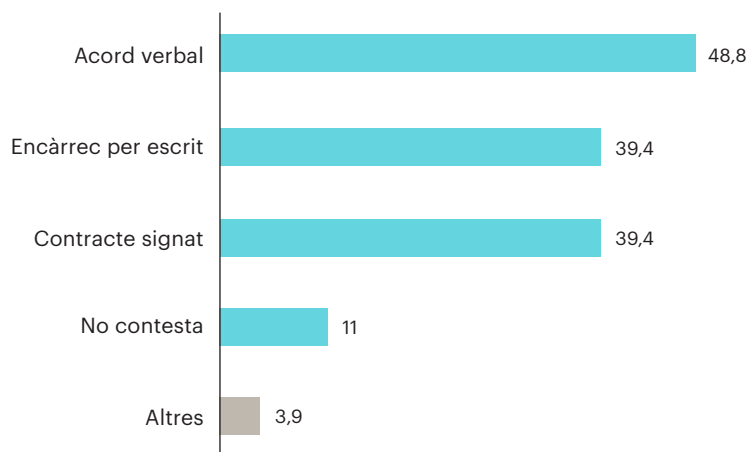
	Sector públic	Sector privat o tercer sector	Compagina sectors	Activitat no relacionada amb la crítica d'art o el comissariat
No	79,2	80,0	80,0	78,9
Sí	20,8	20,0	20,0	21,1
(n)	24	15	35	38

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). La categoria «Sector privat o tercer sector més de 50 % hores» té un nombre de respostes molt reduïdes.
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Pràctiques contractuals

Pel que fa als encàrrecs professionals, majoritàriament es fan acords verbals (48,8 %). Amb menys freqüència es fan encàrrecs o contractes per escrit. Cal destacar que només el 39,4 % dels i les professionals van disposar d'un contracte per escrit l'any 2022.

Condicions dels encàrrecs professionals. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 127 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

La manca d'un contracte per escrit és una pràctica habitual tant en els i les professionals que tenen dedicació exclusiva al sector com combinada amb altres, tot i així, aquests primers reben més sovint encàrrecs amb contracte escrit (60 % vs. 33,7 %).

Condicions dels encàrrecs professionals segons la dedicació. En percentatge

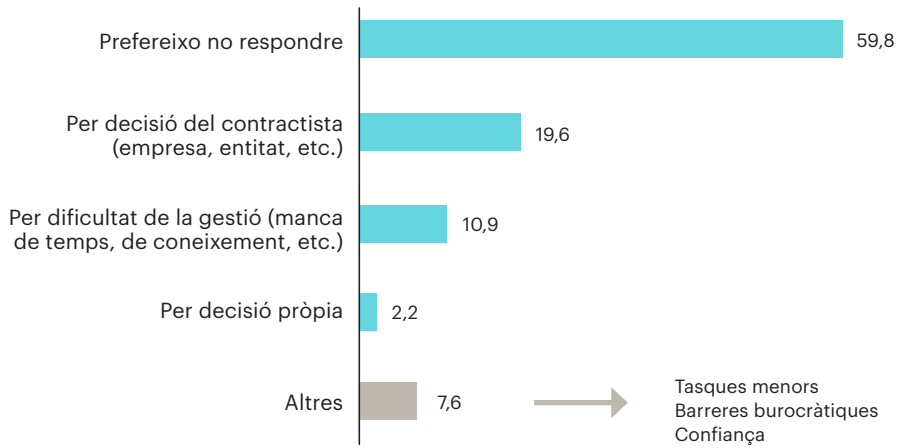
	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Acord verbal	40,0	55,1
Encàrrec per escrit	40,0	41,6
Contracte per escrit	60,0	33,7
(n)	30	89

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

En cas de no formalitzar un contracte, els i les professionals són bastant reticents a assenyalar-ne el motiu (59,8 %), però quan ho fan el més freqüent és que sigui per decisió del contractista (19,6 %) o per dificultats de la gestió (10,9 %).

Motiu principal per no signar contracte en un encàrrec professional. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 92 respostes.

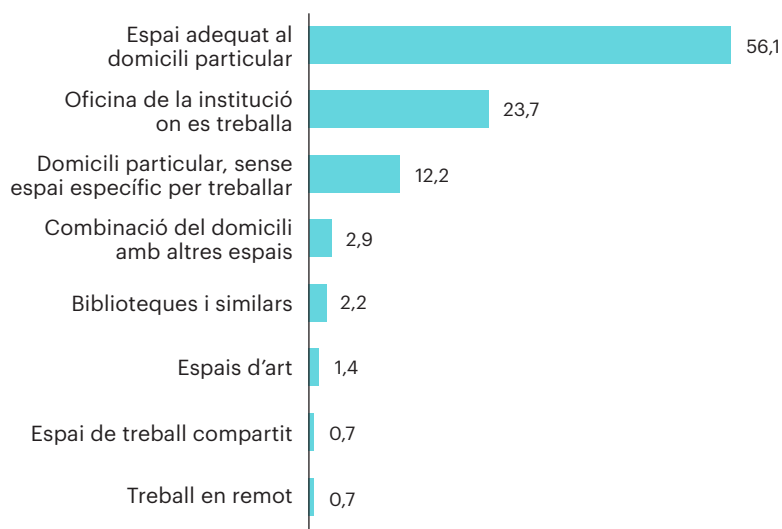
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Col·laboracions i espais

Espai de treball

L'espai de treball principal de més de la meitat dels i les professionals va ser el domicili particular (56,1 %), mentre que per al 23,7 % va ser un espai de la institució contractant. En general, la valoració de les condicions de l'espai de treball és positiva (54,9 %), ja que només el 6,3 % considera que les condicions no són les adequades.

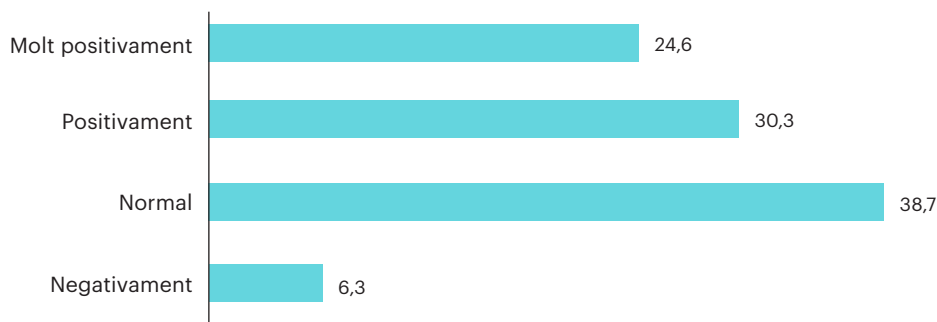
Espai de treball. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 139 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Condicions de l'espai de treball. En percentatge

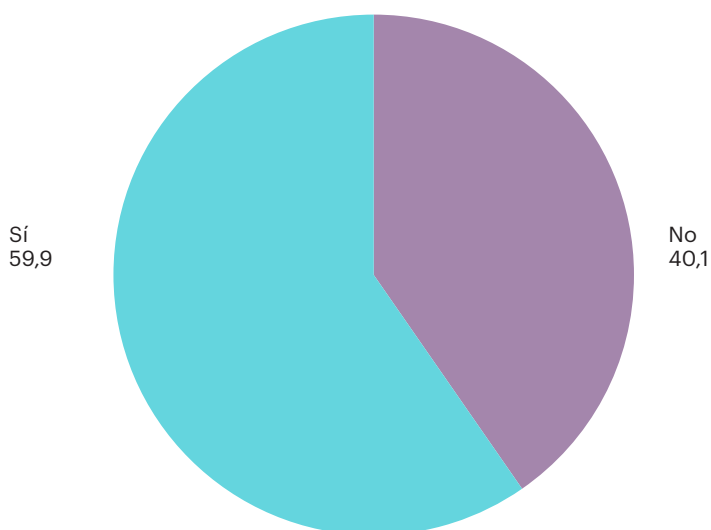
Nota: elaborat a partir de 142 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Col·laboració entre professionals

Aproximadament el 60 % dels i les professionals van tenir algun tipus de col·laboració amb altres professionals del sector durant l'any 2022.

Col·laboració amb altres professionals del sector. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 142 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Comparant diversos perfils, es posa en evidència que els i les professionals que col·laboren més amb altres professionals del seu sector són els que tenen una dedicació exclusiva al sector de la crítica d'art o del comissariat (74,3 %), mentre que els que compaginen la feina en aquest sector amb altres activitats la desenvolupen de forma més aïllada.

Col·laboració amb altres professionals del sector segons la dedicació. En percentatge

	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Sí	74,3	55,1
No	25,7	44,9
(n)	35	107

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Col·laboració amb altres professionals del sector segons el sector preferent. En percentatge

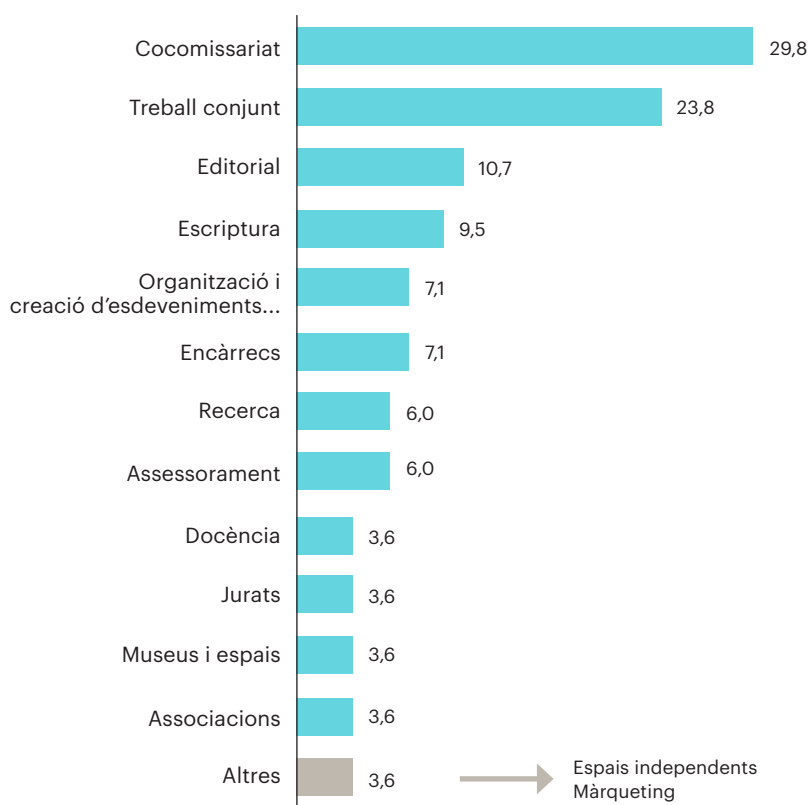
	Sector públic	Sector privat o tercer sector*	Compagina sectors	Activitat no relacionada amb la crítica d'art o el comissariat
Sí	66,7	58,3	69,2	45,7
No	33,3	41,7	30,8	54,3
(n)	30	24	39	46

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). El sector privat i el tercer sector es consideren conjuntament pel baix volum de respostes en cada cas.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Entre els que col·laboren amb altres professionals, el més habitual és que ho facin en tasques de cocomissariat (29,8 %) o de treball conjunt (23,8 %). També en editorial, escriptura, organització i creació d'esdeveniments i encàrrecs.

Principals tasques on es generen col·laboracions entre professionals. En percentatge

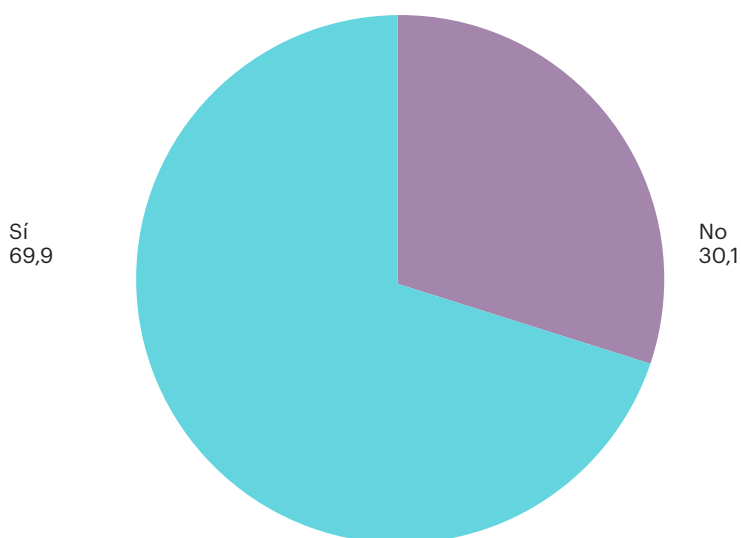
Nota: elaborat a partir de 84 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Pertinença a associacions

El 69,9 % dels i les professionals enquestats pertany a alguna associació professional del sector. Cal tenir en compte que pot haver-hi cert biaix en aquest resultat per la forma com es va obtenir la mostra.

Pertinença a alguna associació professional. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 156 respostes.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Comparant diversos perfils, es posa de manifest que els i les professionals que pertanyen més sovint a alguna associació són els que treballen exclusivament en activitats del sector de la crítica d'art o del comissariat (88,6 %) o tenen una dedicació preferent al sector privat o al tercer sector (95,8 %).

En general, els menys associatius serien els i les professionals que tenen una dedicació de més del 50 % de les hores a activitats fora del sector.

Pertinença a alguna associació professional segons la dedicació. En percentatge

	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Sí	88,6	66,4
No	11,4	33,6
(n)	35	107

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Pertinença a alguna associació professional segons el sector preferent. En percentatge

	Sector públic	Sector privat o tercer sector*	Compagina sectors	Activitat no relacionada amb la crítica d'art o el comissariat
Sí	76,7	95,8	79,5	50,0
No	23,3	4,2	20,5	50,0
(n)	30	24	39	46

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). El sector privat i el tercer sector es consideren conjuntament pel baix volum de respostes en cada cas.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

D'altra banda, la pertinença a associacions no sembla influir en si el o la professional col·labora amb altres professionals del sector.

Pertinença a alguna associació professional segons la col·laboració amb altres professionals del sector. En percentatge

	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Sí	70,6	73,7
No	29,4	26,3
(n)	85	57

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Els i les professionals enquestats majoritàriament pertanyen a l'Associació Catalana de Crítica d'Art (ACCA) (82,2 %), seguida a distància per l'Associació Internacional de Crítics d'Art (AICA). Novament, cal tenir present que pot haver-hi cert biaix per la manera com s'ha obtingut la mostra.

Associacions a les quals pertanyen. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 108 respostes. Resposta múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Percepció sobre la professió

Percepció sobre el sector i la professió

Segons la percepció dels professionals que s'hi dediquen, la principal mancança del sector de la crítica d'art o del comissariat té a veure amb la remuneració i les condicions laborals (64,1 %). També preocupen sovint altres aspectes com ara la manca d'oportunitats i convocatòries (27,5 %), la manca de reconeixement i valoració (27,5 %) i els recursos o el finançament que s'hi destinen (27,5 %).

Principals mancances del sector per al desenvolupament de la professió. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 131 respostes. Resposta espontània i múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

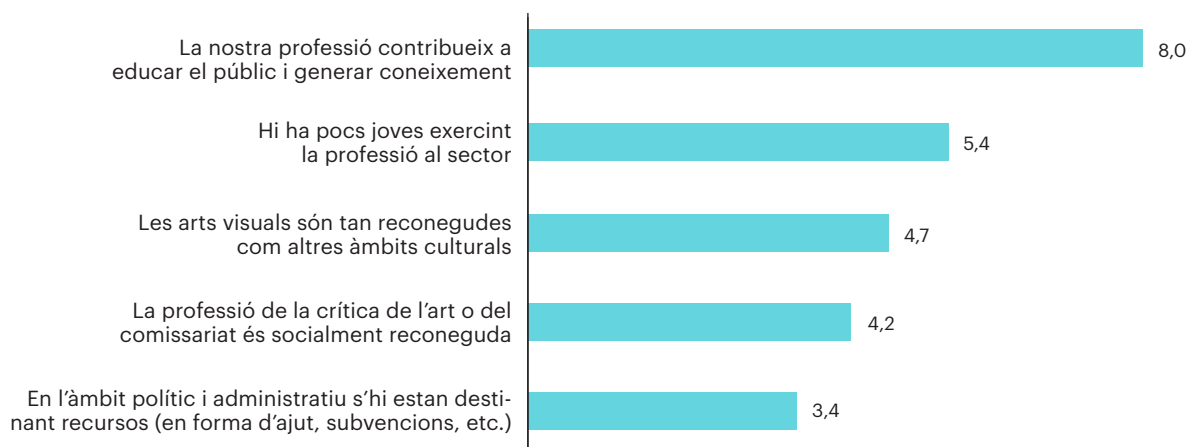
Segons el grau d'acord mostrat amb una sèrie d'afirmacions, s'evidencia que hi ha la convicció generalitzada que la professió contribueix a educar i generar coneixement (8,0), per tant els i les professionals atorguen a la professió un alt valor social.

Aquest resultat contrasta amb la percepció que el reconeixement extern del sector en general és baix. El reconeixement respecte a altres àmbits culturals o de la societat

seria més aviat baix (4,7 i 4,4), i en l'àmbit polític o administratiu encara seria més baix, tenint en compte els recursos que s'hi destinen (3,4).

Pel que fa al relleu generacional no hi ha una gran preocupació, ja que el grau d'acord amb l'afirmació sobre la manca de joves exercint la professió és de 5,4.

Valoració de les afirmacions sobre el sector de la crítica d'art o del comissariat. En valor absolut

Nota: elaborat a partir de 143 respostes. Rang de valoració de 0 a 10, en què 0 és gens d'acord i 10 totalment d'acord.
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

A partir del grau d'acord expressat amb una sèrie d'afirmacions, es posa de manifest que la percepció és de precarietat laboral en el sector pel que fa a contractació (tipus de contracte i formalització per escrit), però especialment pel que fa a l'estabilitat laboral (1,7), la regulació legal (2,3) i la remuneració o honoraris (2,4).

Així mateix, la percepció és que hi ha poques possibilitats per desenvolupar-se professionalment dins el sector i que els anys d'experiència tampoc suposen una millora en la retribució o les funcions. Aquest darrer aspecte s'ha confirmat al capítol 4, on s'han tractat aspectes econòmics.

Valoració de les afirmacions sobre la professió de la crítica d'art o el comissariat. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 139 respostes. Rang de valoració de 0 a 10, en què 0 és gens d'acord i 10 totalment d'acord.
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Satisfacció amb la professió

Els i les professionals de la crítica d'art i del comissariat puntuen la satisfacció amb la seva professió amb un 6,1 sobre 10 (elaborat a partir de 139 preguntes).

La dedicació exclusiva al sector de la crítica d'art o del comissariat s'associa a un nivell de satisfacció significativament més alt, tot i que no arriba a 7, en comparació amb els i les professionals que combinen activitats en altres sectors.

Grau de satisfacció segons la dedicació. En valor absolut

	Dedicació en exclusivitat	Dedicació compartida
Grau de satisfacció	6,9	6,0
(n)	35	96

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). Rang de valoració de 0 a 10, en què 0 és gens d'acord i 10 totalment d'acord.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Tot i que no assoleix el nivell de significació, els i les professionals que treballen preferentment al sector públic tenen un nivell de satisfacció més elevat, però sense arribar a 7, respecte els que tenen una dedicació preferent al sector privat o al tercer sector.

Grau de satisfacció segons el sector preferent. En valor absolut

	Sector públic	Sector privat o tercer sector*	Compagina sectors	Activitat no relacionada amb la crítica d'art o el comissariat
Grau de satisfacció	6,7	5,8	6,2	6,2
(n)	28	20	37	41

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). El sector privat i el tercer sector es consideren conjuntament pel baix volum de respostes en cada cas. Rang de valoració de 0 a 10, en què 0 és gens d'acord i 10 totalment d'acord.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Tampoc no hi ha diferències significatives segons la relació laboral/contractual, però s'observa certa tendència que qui treballa per compte d'altri amb contracte indefinit té un nivell de satisfacció més alt que qui treballa per compte propi.

Grau de satisfacció segons el tipus de relació contractual. En valor absolut

	Treball per compte propi	Treball per compte propi i d'altri	Treball per compte d'altri amb contracte indefinit	Treball per compte d'altri amb diferents contractes puntuals	Altres situacions
Grau de satisfacció	5,8	6,3	6,9	6,3	6,0
(n)	50	31	21	15	12

Nota: s'indica el nombre de respostes que s'han tingut en compte segons la dedicació (n). Rang de valoració de 0 a 10, en què 0 és gens d'acord i 10 totalment d'acord.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el comissariat.

Propostes per a la millora del sector

En consonància amb les mancances identificades en el sector, les principals mesures que proposen els i les professionals per millorar les seves condicions de treball estan vinculades amb la manca de regulació al sector i amb aspectes econòmics, en concret, la manca de recursos i la necessitat de millorar les remuneracions que percep aquest col·lectiu professional.

Mesures d'impuls per millorar les condicions dels i les professionals de la crítica d'art o del commissariat. En percentatge

Nota: elaborat a partir de 139 respostes. Resposta espontània i múltiple.

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts amb l'enquesta sobre la crítica d'art i el commissariat.

Bones pràctiques per enfortir el sector

En relació amb les bones pràctiques que identifiquen els i les professionals, es fa referència al desenvolupament i l'execució de polítiques integrades que reconeixen la cultura com una part imprescindible del progrés sostenible del país. Addicionalment, aquestes propostes suposen la coordinació amb altres sectors per beneficiar la cultura i la societat.

Aquestes polítiques poden promoure i facilitar:

- Beques específiques de comissariat i ajudes directes per a recerca, residències i projectes.
- Una guia d'honoraris per al sector com WAGE (Working Artists and the Greater Economy).

Altres propostes destacades insten a consultar les condicions que proporcionen altres organismes mitjançant la pàgina web <https://callforcurators.com/>.

Pel que fa a la fiscalitat, es fa al·lusió a l'exempció de pagament de l'IVA pel treball comissarial en diferents països europeus.

En general, mencionen el País Basc, el Regne Unit, Alemanya i França com a territoris amb bones pràctiques. Alemanya, pel seu sistema de programació econòmica. El Regne Unit i el País Basc, per les seves institucions, en què el pagament està més regulat i es respecta la professió. Es destaca la labor del CEA a França, una associació que treballa per aconseguir unes tarifes establertes i un reconeixement de la tasca a escala de país.

En l'àmbit nacional, citen l'ajuda personalitzada dels funcionaris de l'OSIC o la remuneració i acompanyament que ofereix el Centre d'Art La Capella.

També s'esmenten organismes de promoció cultural exterior que destaquen per treballar d'una manera més lleugera i eficaç, com AC/E, Mondrian Funds, Arts Flanders, FRAME o Italian Council.

Per acabar, es fa referència al concepte del «comissari convidat» que tenen algunes institucions internacionals i permet inserir-se a l'equip o al departament d'exposicions.

Males pràctiques a Catalunya

Els i les professionals han assenyalat diverses males pràctiques que pertorben les seves activitats.

La manca de contractes és una mala pràctica freqüent, i quan en tenen no són per escrit. En aquest àmbit també fan al·lusió a institucions que treballen per pressupost o factura en lloc de contractar, i altres contractes es fan en concepte de proveïdor de serveis, per evitar generar així una relació contractual.

A aquestes pràctiques contractuals s'hi uneixen d'altres que continuen manifestant un problema de precarietat laboral, com poden ser pagaments insuficients i retards en aquests, la manca d'ajudes o l'existència de falsos autònoms.

La pressió sobre els professionals autònoms també s'identifica com a problema, juntament amb la manca d'avaluació dels treballadors culturals.

El context esmentat suposa que han d'assumir tasques no pactades a priori o canvis de condicions a mig encàrrec.

Es percep una falta de transparència en les convocatòries, amb una manca de criteri unificat que genera opacitat en el procés. Per això qualifiquen el sector d'endogàmic amb poca diversitat.

Es mencionen algunes beques de recerca que fan els pagaments en retroactiu. A més, s'argumenta que el procés d'aplicació a les beques i subvencions és complicat i exclouent.

S'observa també la desconsideració de la tasca de comissariat i la manca de transparència institucional en la formulació de programes.

Finalment, esmenten la presència de dificultats administratives o conceptuals que impedeixen dur a terme la feina, per exemple, processos de licitació llargs i que ofereixen poc temps de preparació.

Principals reptes del sector

A partir de les respostes, els i les professionals consideren que el sector s'enfronta a cinc reptes principals per tal de garantir la sostenibilitat a llarg termini de la crítica d'art i del comissariat.

1. El principal repte és la **regulació**. Els i les professionals dibuixen una professió precària, amb unes condicions laborals i pressupostàries que condicionen la seva activitat. La crítica d'art i el comissariat té el desafiament d'incidir en l'Administració per garantir el desenvolupament de les pràctiques en un context adequat.

2. La **professionalització** suposa definir la professió (definir tasques, funcions, requisits...) i poder establir les bases que han de facilitar afrontar la resta de reptes.

3. Un d'aquests reptes és **dignificar** la professió. Actualment, es dubta de la seva qualitat i credibilitat, i això repercuteix en la remuneració, les condicions laborals i la reputació social.

4. Un altre aspecte és la **promoció**. S'ha d'aconseguir una valoració més elevada de l'art, en general, i de la professió per part de la societat, com també potenciar-ne la presència als mitjans de comunicació generalistes.

5. I, en últim lloc, el sector s'enfronta a una **transformació**, especialment lligada al procés de digitalització de les arts visuals i a la necessitat de reivindicar el paper dels i les professionals també en projectes digitals.

Conclusions i recomanacions

Les conclusions d'aquest informe es basen en l'enquesta feta a 156 professionals de la crítica d'art o del comissariat. Les conclusions són coherents amb la visió del sector, però, tot i això, cal tenir en compte que no es disposa d'informació detallada per conèixer la representativitat dels participants en l'enquesta i que, per tant, s'ha de ser cautelós en la generalització dels resultats obtinguts.

CONCLUSIONS

Els i les professionals de la crítica d'art o del comissariat tenen una llarga trajectòria en la professió —de mitjana fa 21,8 anys que s'hi dediquen— i un elevat nivell d'instrucció —el 94,9 % té estudis universitaris i el 76,3 % ha cursat estudis de postgrau, màster o doctorat.

En conjunt, el nivell de formació per desenvolupar la professió és elevat. Tot i que alguns han après des de la pràctica, la majoria (87,2 %) ha cursat estudis específics per desenvolupar la professió, sigui formació reglada o no reglada. El 74,4 % ha fet alguna formació reglada, la més habitual de les quals és Història de l'Art. Val a dir que també és freqüent haver fet més d'una formació reglada.

La dedicació exclusiva al sector és poc usual (23,2 %); el més freqüent és compaginar la professió amb altres activitats professionals (70,9 %), generalment per necessitat, sigui per motius econòmics, precarietat o manca d'oportunitats, tot i que també en algun cas és per interessos personals o professionals.

El 64,0 % de les hores treballades es destinen a activitats relacionades amb la crítica d'art i el comissariat i el 36,0 % a activitats no relacionades. La dedicació a la professió es fa principalment dins el sector públic, que aglutina el 29,4 % de les hores treballades, mentre que el tercer sector assoleix el 18,3 %, i el privat, el 16,3 %.

Entre els que han treballat en el sector, les tasques més habituals són pràctiques curatorials, escriptura especialitzada i investigació.

Treballar per compte propi és la relació laboral més freqüent, sigui de forma única (40,1 %) o combinada amb una feina per compte d'altri (22,5 %), fins i tot entre els que treballen principalment per al sector públic. Només el 16,2 % disposa d'un contracte indefinit.

Malgrat l'elevat nivell d'instrucció, formació i anys d'experiència, el nivell d'ingressos a partir de les activitats de crítica d'art i altres activitats no relacionades és més aviat de nivell mitjà-baix, i sovint (47,9 %) els i les professionals tenen alguna dificultat per arribar a final de mes amb els ingressos propis. Les pràctiques curatorials i la docència aporten el 42,1 % dels ingressos obtinguts dins la professió.

Cal tenir en compte que és freqüent desenvolupar tasques no remunerades dins el sector: en global es duu a terme 1 tipus de tasca no remunerada per cada 2,7 tipus de tasques remunerades.

Les pràctiques contractuals estan poc regulades. El 48,8 % dels professionals ha rebut encàrrecs professionals a partir d'acords verbals i només el 39,4 % ha signat algun contracte per escrit durant el darrer any.

Gairebé el 70 % dels i les professionals pertanyen a alguna associació del sector de la crítica d'art o del comissariat.

Els que es dediquen en exclusivitat al sector o els que dediquen més del 50 % de la jornada al sector públic tenen, en general, unes millors condicions laborals, un nivell d'ingressos superior i més estabilitat. Els que es troben en situació més precària són els que han de compaginar la pràctica en el sector de la crítica d'art o del comissariat amb altres activitats professionals, o els que, a més de compaginar, tenen una dedicació superior al 50 % fora del sector.

La satisfacció dels i les professionals de la crítica d'art o del comissariat amb la professió és de 6,1.

Segons la visió dels i les professionals, les principals mancances del sector tenen a veure amb les condicions laborals, pel que fa a la remuneració i la inestabilitat laboral, i les condicions o pràctiques contractuals, en general amb la manca de regulació de la professió. Així mateix, és un sector on és difícil desenvolupar-se professionalment.

Els i les professionals consideren que el reconeixement del sector entre la societat és més aviat baix, i en l'àmbit polític o administratiu s'hi destinen pocs recursos.

En coherència, com a principals mesures per millorar les condicions dels i les professionals de la crítica d'art o del comissariat assenyalen:

- Regularització de la professió.
- Increment dels recursos i del finançament.
- Increment de la remuneració/honoraris o retribució d'acord amb el nivell d'experiència i les funcions que es desenvolupen.

RECOMANACIONS

D'acord amb els resultats observats, a continuació es presenten un conjunt de mesures orientades a incidir en els principals reptes assenyalats pel mateix sector i que són una primera aproximació a les reformes necessàries per millorar l'estatus dels i les professionals de la crítica d'art i el comissariat.

1. Per tal d'avançar en la línia de la regulació i protecció de la professió, es proposa **impulsar l'elaboració d'un estatut dels professionals de la crítica de l'art i el comissariat** per tal d'establir un marc que incideixi en les condicions necessàries per al desenvolupament de l'activitat professional.

Aquest estatut, obert i actualitzable, hauria d'incloure, entre altres aspectes, la definició de la professió (funcions, tasques i requisits de la crítica d'art i el comissariat).

En relació amb la definició i el reconeixement com a professionals, també caldria inscriure's als censos actualment disponibles: el cens d'artistes de Catalunya i el cens de professionals d'oficis connexos a l'artista i altres professionals de la cultura de Catalunya (caldria analitzar quin és el que més beneficia i s'adequa als interessos professionals del col·lectiu).

2. En paral·lel, es recomana elaborar i difondre entre els diferents agents implicats (professionals, Administració pública, centres d'art, galeries...) un **codi de bones pràctiques del sector** que sigui d'utilitat per al col·lectiu de professionals i contribueixi a la dignificació de la professió.

Aquesta guia hauria d'elaborar-se de forma consensuada i incloure mecanismes per incidir en el seu compliment.

3. Tenint en compte l'escàs reconeixement social de la professió, s'aconsella desplegar **accions de promoció i divulgació de les activitats del sector** per fer valer la seva contribució a la cultura, a la societat en general i, especialment, el seu paper en la generació i consolidació de coneixement i la creació de públic entorn de les arts visuals.

4. Per altra banda, és necessari **adoptar estratègies per seguir fent lobby** amb l'objectiu d'incrementar els recursos destinats al sector per part de l'Administració.

En aquest context reivindicatiu, és recomanable que el sector mantingui una actitud propositiva respecte a projectes d'arts visuals, a fi que el reivindicat increment pressupostari pugui arribar a ser canalitzat.

5. Pel que fa a l'entorn associatiu, les associacions d'arts visuals han de prendre consciència de les oportunitats per millorar les condicions del sector si les mesures clau es generen des del consens i s'adopten de forma coordinada. En aquest sentit, s'haurien de **promoure espais de trobada on se'n defineixin les línies d'acció conjunta.**

Alhora, les associacions han de mantenir activa la seva representativitat i consolidar, si no fer créixer, la consciència de sector i la seva condició de professionals.

6. Per seguir treballant en la professionalització del sector, es proposa desenvolupar **formacions específiques**, tant per preparar com per mantenir actualitzats els i les professionals, entorn de l'exercici de les seves activitats dins l'àmbit de la crítica d'art i el comissariat, així com per fer front als nous reptes del canviant context cultural.

Al mateix temps, es planteja explorar la possibilitat d'oferir formacions on hi tinguessin cabuda professionals i agents que interaccionen amb el sector (com pot ser la mateixa Administració o agents contractants) per apropar-los la realitat del sector, promoure'n el coneixement i les potencialitats...

7. Finalment, en relació amb la transformació a la qual s'afronta el sector s'han d'establir, de forma conjunta amb l'Administració pública, **mesures que permetin posicionar i reforçar les arts visuals en els múltiples processos** que estan condicionant el sector, especialment els vinculats a la digitalització (desconnexió del públic a favor d'altres expressions deslligades del fet artístic).

Annex. Questionari

Radiografia de la professió de la crítica d'art i del comissariat

A continuació, agrairíem la vostra col·laboració responent aquesta enquesta en línia dirigida als professionals de la crítica d'art i del comissariat. A través del qüestionari es vol conèixer el perfil, la situació laboral i les percepcions de la professió amb l'objectiu d'elaborar una radiografia sobre la professió.

Respondre el qüestionari no us portarà més de 20 minuts. Si en qualsevol moment voleu sortir de l'enquesta, podeu fer-ho i tornar-hi a accedir a través del mateix enllaç.

0. Et dediques a la pràctica de la crítica d'art o del comissariat de projectes artístics?

- Sí, soc professional de la crítica d'art o del comissariat
- Sí, m'hi dedico o m'hi he dedicat ocasionalment
- No, no soc professional de la crítica d'art o del comissariat

0.1 Quants anys fa que et dediques a la crítica d'art o del comissariat?

_____ anys

BLOC 1: PERFIL SOCIODEMOGRÀFIC

1. Sexe?

- Home
- Dona
- Altres

2. Quin any vas néixer?

3A. Has nascut a Catalunya?

- Sí
- No

3B. Quin és el teu lloc de residència actual?

- Barcelona
- Resta de l'àrea metropolitana de Barcelona
- Resta de Catalunya
- Resta d'Espanya
- En un altre país

BLOC 2: FORMACIÓ

4. Quin és el teu nivell d'estudis acabats?

- ESO/graduat escolar
- Batxillerat
- Formació professional
- Diplomatura
- Grau/llicenciatura
- Postgrau/màster
- Doctorat
- No contesta

5. Has cursat algun tipus de formació reglada que et permeti desenvolupar la professió de la crítica de l'art o del comissariat?

- Sí
- No

6. Quina formació és?

- Arts i Oficis
- Belles Arts
- Història de l'Art
- Història
- Humanitats
- Arquitectura
- Disseny
- Gestió Cultural
- Antropologia
- Periodisme
- Comunicació Audiovisual
- Altres: _____

6 A. Si has cursat més d'una formació de la resposta anterior, indica quina és la darrera formació que has cursat.

- Arts i Oficis
- Belles Arts
- Història de l'Art
- Història
- Humanitats
- Arquitectura
- Disseny
- Gestió Cultural
- Antropologia
- Periodisme
- Comunicació Audiovisual
- Altres: _____

Respon les preguntes següents en funció de l'última formació reglada que has cursat.

7. Has acabat l'estudi que has indicat i, per tant, estàs en possessió de la titulació corresponent?

- Sí
- No

8. Quin any has finalitzat aquest estudi?

9. Del 0 al 10, en què 0 és gens i 10 totalment satisfet/a, quina valoració fas de la formació reglada rebuda en els aspectes següents:

- Utilitat de la formació
- Aplicació al món laboral
- Valoració global de la formació rebuda

10. La formació reglada l'has rebuda a...

- Catalunya
- Resta d'Espanya
- En un altre país

11. Has cursat algun tipus de formació no reglada relacionada amb la professió de la crítica de l'art o del comissariat?

- Sí
- No

12. Quin tipus de formació?

- Cursos
- Seminaris
- Congressos, jornades
- Residències de comissariat
- Altres: _____

13. Del 0 al 10, en què 0 és gens i 10 totalment satisfet/a, quina valoració fas de la formació no reglada rebuda en els aspectes següents:

- Utilitat de la formació
- Aplicació al món laboral
- Valoració global de la formació rebuda

14. La formació no reglada l'has rebut a Catalunya, Espanya o a l'estranger?

- Catalunya
- Resta d'Espanya
- En un altre país

BLOC 3: PERFIL PROFESSIONAL

Agafant com a referència l'any 2022...

15. Quina dedicació vas tenir a la pràctica de professional de la crítica d'art o del comissariat?

- M'hi vaig dedicar en exclusivitat
- La vaig compaginar amb altres activitats professionals
- El 2022 vaig estar aturat/ada o no vaig treballar en la crítica d'art o el comissariat (excedència, baixa, etc.)
- No contesta

16. Amb quina/es activitat/s professional/s compaginaves la teva pràctica professional de la crítica d'art o del comissariat?

- Pràctica artística
- Gestor cultural
- Disseny (gràfic, industrial, interiors, etc.)
- Docència
- Mitjans de comunicació
- Muntatge d'exposicions
- Altres: _____

17. Per quin motiu les compagines?

18. El 2022, quin percentatge d'hores de feina vas dedicar a la crítica d'art o del comissariat?

_____ %

19. Durant l'any 2022, quin percentatge d'hores vas dur a terme tasques relacionades amb la professió de la crítica d'art o del comissariat per al sector públic i per al sector privat?

- Percentatge d'hores anuals treballades per a l'Administració o institucions públiques: _____ %
- Percentatge d'hores anuals treballades per al sector privat: _____ %
- Percentatge d'hores anuals treballades per al tercer sector (entitats, associacions, fundacions privades sense ànim de lucre, etc.): _____ %

20. Quin percentatge anual estimat d'hores vas dedicar el 2022 a les tasques professionals següents?

- Col·laboració a mitjans de comunicació _____ %
- Escriptura especialitzada _____ %
- Docència _____ %
- Pràctiques curatorials _____ %
- Investigació _____ %
- Mediació artística _____ %
- Direcció artística _____ %
- Cerca de fons i redacció de memòries per a convocatòries _____ %
- Altres. Quines? _____ %

20A. En funció de les tasques anteriors, diferencia el percentatge de dedicació d'hores remunerades i no remunerades.

	% remunerat	% no remunerat
Col·laboració a mitjans de comunicació		
Escriptura especialitzada		
Docència		
Pràctiques curatorials		
Investigació		
Mediació artística		
Direcció artística		
Cerca de fons i redacció de memòries per a convocatòries		
Altres		

21. Vas treballar o desenvolupar alguna de les tasques anteriors per encàrrecs de fora de Catalunya el 2022?

- Sí, a la resta d'Espanya
- Sí, a altres països
- No, treballa íntegrament a Catalunya

22. Agafant com a referència el 2022, segons tipologia de tasques, quin percentatge d'hores vas fer per encàrrecs de fora de Catalunya?

- Col·laboració a mitjans de comunicació _____ %
- Escriptura especialitzada _____ %
- Docència _____ %
- Pràctiques curatorials _____ %
- Investigació _____ %
- Mediació artística _____ %
- Direcció artística _____ %
- Cerca de fons i redacció de memòries per a convocatòries _____ %
- Altres. Quines? _____ %

22A. En funció de les tasques anteriors d'encàrrecs fets fora de Catalunya, diferència el percentatge de dedicació d'hores remunerades i no remunerades.

	% remunerat	% no remunerat
Col·laboració a mitjans de comunicació		
Escriptura especialitzada		
Docència		
Pràctiques curatorials		
Investigació		
Mediació artística		
Direcció artística		
Cerca de fons i redacció de memòries per a convocatòries		
Altres		

23. Qui et va encarregar majoritàriament les tasques de comissariat?

- Comissariat independent
- Galeria comercial/privada
- Museus
- Associacions/entitats
- Plataforma en línia/digital
- El 2022 no vaig fer cap comissariat
- Altres: _____

23A. El 2022, quin tipus de relació laboral/contractació vas tenir?

- Treballar per compte d'altri mitjançant un contracte indefinit (de 40 hores o menys)
- Treballar per compte d'altri amb diferents contractes puntuals
- Treballar per compte propi
- Combinar treballs per compte propi i per compte d'altri
- Altres. Quina/es _____

24. Per desenvolupar les tasques per compte d'altri, a quin epígraf de l'IAE (impost sobre activitats econòmiques) estaves inscrit el 2022?

- _____
- No, no vaig estar inscrit a l'IAE en cap moment

24A. El 2022, quants mesos vas estar donat d'alta a l'IAE?

_____ mesos

25. El 2022 vas col·laborar amb altres professionals del sector de la crítica de l'art i el comissariat?

- Sí
- No

26. On s'ubica l'espai de treball principal en el qual desenvolupes la teva pràctica de la crítica de l'art i el comissariat?

- Disposo d'un espai de treball dins el domicili particular
- Treballo dins el domicili particular, sense espai específic
- Treballo en un coworking
- Treballo en una oficina, despatx de la institució per la qual estic contractat/ada (museu, entitats, associació, etc.)
- Altres. A on? _____
- NS/NC.

27. Com valeres les condicions de l'espai en el qual treballes?

- Molt positivament
- Positivament
- Normal
- Negativament
- Molt negativament
- No contesta

28. Pertanys a alguna associació professional del sector de la crítica d'art o el comissariat?

- a. Sí. A quina/es? _____
- b. No
- c. No contesta

29. Des del punt de vista professional, quines són les tres principals mancances del sector que detectes a l'hora de poder desenvolupar la teva activitat professional?

- a. _____
- b. _____
- c. _____
- d. NS/NC

30A. A continuació, fins a quin punt estàs d'acord amb les afirmacions següents sobre el sector de la crítica d'art o del comissariat, en què 0 significa gens d'acord i 10 totalment d'acord?

- a. La professió de la crítica de l'art o del comissariat és **socialment reconeguda**
- b. Les arts visuals són tan **reconegudes com altres àmbits culturals**
- c. En l'àmbit polític i administratiu **s'hi estan destinant recursos** (en forma d'ajuts, subvencions, etc.) **per enfortir el sector**
- d. La nostra professió contribueix a **educar el públic i generar coneixement**
- e. Hi ha **pocs joves** exercint la professió al sector

30B. I en relació amb la professió de la crítica d'art o del comissariat, fins a quin punt estàs d'acord amb les afirmacions següents, en què 0 significa gens d'acord i 10 totalment d'acord?

- a. La **professió de la crítica d'art o del comissariat és estable laboralment**
- b. La professió de la crítica de l'art i del comissariat està **legalment regulada**
- c. Els **honoraris** que es perceben s'ajusten a les recomanacions del sector
- d. Considero que hi ha un **ús abusiu de la contractació mercantil** en casos en què clarament la contractació hauria de ser per compte d'altri
- e. Hi ha **poca formalització per escrit dels contractes** que regulen les relacions laborals
- f. És una feina que, a llarg termini, et permet **desenvolupar-te professionalment**
- g. És una feina que, a llarg termini, permet **tenir una retribució d'acord amb el perfil professional i les funcions que es desenvolupen**
- h. És un sector en el qual **pots créixer professionalment a Catalunya**
- i. Els i les joves que exerceixen la professió no estan **associats/ades** a les organitzacions que representen el sector
- j. Com a professional em sento representat/ada pels **col·lectius o les associacions existents**

30C. En una escala en què 0 és gens satisfet/a i 10 totalment satisfet/a, en general, estàs satisfet/a amb la professió de la crítica de l'art i el comissariat?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 No contesta

31. Tenint en compte les preguntes anteriors, quines tres mesures impulsaries per millorar les condicions dels i les professionals de la crítica d'art o del comissariat?

- a. _____
- b. _____
- c. _____
- d. No contesta

BLOC 4: ASPECTES ECONÒMICS

Fent referència a l'any 2022...

32. El 2022, quins van ser els teus ingressos totals bruts?

- Cap ingrés
- Menys de 3.000 €
- Entre 3.001 i 15.000 €
- Entre 15.001 i 27.000 €
- Entre 27.001 i 50.000 €
- Més de 50.001 €
- No contesta

33. Respecte al 2019 (prepandèmia), quina evolució han tingut els teus ingressos totals bruts?

- a. Han augmentat
- b. Han disminuït
- c. S'han mantingut

34. El 2022, quins van ser els ingressos totals bruts que vas obtenir per la teva activitat professional de la crítica de l'art o del comissariat?

- Cap ingrés
- Menys de 3.000 €
- Entre 3.001 i 15.000 €
- Entre 15.001 i 27.000 €
- Entre 27.001 i 50.000 €
- Més de 50.001 €
- No contesta

35. El 2022, quin percentatge dels teus ingressos obtinguts per l'activitat professional de la crítica de l'art o del comissariat procedien cadascun de les tipologies següents?

(El total ha de sumar 100 %)

- a. Honoraris en drets d'autor, conferències, jurats, seminaris, tallers... _____ %
- b. Col·laboració a mitjans de comunicació _____ %
- c. Escriptura especialitzada _____ %
- d. Docència _____ %
- e. Pràctiques curatorials _____ %
- f. Beques i ajuts a la investigació _____ %
- g. Mediació artística _____ %
- h. Direcció artística _____ %
- i. Altres. Quines? _____ %

36. Durant el 2022, com diries que vas arribar a final de mes amb els teus ingressos propis?

- a. Amb molta facilitat
- b. Amb facilitat
- c. Amb certa facilitat
- d. Amb certa dificultat
- e. Amb dificultat
- f. Amb molta dificultat
- g. No tinc ingressos propis
- h. No contesta

37. Vas haver de recórrer a una entitat bancària, a familiars, parella, amistsats, etc., perquè et donessin suport econòmic?

- a. Sí
- b. No
- c. No contesta

BLOC 5: BONES PRÀCTIQUES PROFESSIONALS

38. En quantes feines en les quals vas col·laborar el 2022 disposaves d'un contracte laboral per escrit i en quantes no?

- a. Disposava d'un contracte per escrit: _____
- b. No disposava d'un contracte per escrit: _____
- c. No contesta

39. Quin va ser el motiu principal per no haver firmat un contracte?

- a. Per decisió del contractista (empresa, entitat, etc.)
- b. Per dificultats de la gestió (manca de temps, de coneixement, etc.)
- c. Per decisió pròpia
- d. No contesta
- e. Altres: _____

40. Segons la teva experiència, coneixes algunes referències o bones pràctiques per enfortir el sector d'altres països o experiències concretes que creus que es podrien generalitzar o implementar a Catalunya?

41. Segons la teva experiència, coneixes males pràctiques del sector que s'estiguin produint a Catalunya?

42. Finalment, quins creus que són els principals reptes del sector?

43. Voldries afegir algun comentari o algun aspecte que no hagi quedat prou reflectit al qüestionari?

El document *Radiografia de la professió de la crítica d'art i del commissariat*, inclòs a la col·lecció «Informes CoNCA», ha estat elaborat per D'EP Institut a petició del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA).

Document aprovat pel plenari del CoNCA el 19 de desembre de 2023.

Consell Nacional de la Cultura i de les Arts

Plenari

Vinyet Panyella i Balcells, presidenta
Margarida Troguet i Taul, vicepresidenta
Jordi Font i Cardona, secretari
Tania Safura Adam Mogne, vocal
Jaume Ayats Abeyà, vocal
Salvador Casals i Romagosa, vocal
Núria Iceta Llorens, vocal

Direcció

Joan Torrent i Pérez

Equip tècnic

Anna Alba Creus, Jordi Auladell i Marquès, Lídia Benito Porté, Gemma Carbonell Jorquera, Ramon Castells Ros, Jesús Fernández Acebal, Cèlia Garcia Trujillo, Àngels Giráldez González, Ana C. Loayza Martín, Elizabeth Marín López, Albert Martí Panadès, Sandra Pujal Bouza i Lluïsa Sala i Tubert.

Radiografia de la professió de la crítica d'art i del commissariat

Per part de D'EP Institut:

Sílvia Amblàs i Pons, directora tècnica
Laia Gall Trabal, responsable del projecte
Judith Abad Gil, tècnica analista
Alí Salem Habouda, tècnic analista

Per part del CoNCA:

Ramon Castells Ros, responsable de l'Àrea de Coneixement

Per part de l'ACCA:

Albert Mercadé, president
Miquel-Àngel Codes Luna, secretari

Grup de treball:

Rosa Lleó, comissària i fundadora de l'organització independent The Green Parrot
Montse Badia, crítica d'art i comissària d'exposicions
Mariana Canepa, curadora independent en art contemporani
Ricard Mas, historiador de l'art i crític d'art
Carme Sais, cap de servei de Patrimoni Cultural, Museus i Arts Visuals
Mariona Seguranyes, historiadora de l'art
David G. Torres, crític d'art, curador d'exposicions, dramaturg i professor especialitzat en art contemporani

Coordinació de continguts: Ramon Castells Ros

Coordinació de l'edició: Anna Alba Creus

Correcció lingüística: Maria Carbó

Disseny de la col·lecció: Opisso Studio

Maquetació: Núria Sordé

El document *Radiografia de la professió de la crítica d'art i del commissariat*, editat pel Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA), està subjecte a una llicència de Reconeixement-NoComercial-Compartirigual 4.0 Internacional de Creative Commons. Se'n permet la còpia, la distribució, la comunicació pública i la creació d'obres derivades, sense ús comercial i sempre que se'n reconegui l'autoria i es mantingui la llicència en les seves noves creacions.

Barcelona, març de 2024

Co NCA

Consell Nacional
de la Cultura i de les Arts

Generalitat
de Catalunya